

Sisekaitseakadeemia

Finantskolledž

Anna Haritonova

***ONLINE KASSASÜSTEEMIDE KASUTAMISE
VÕIMALUSED EESTI TOITLUSTUSETTEVÕTETES***

Lõputöö

Juhendaja:

Maret Güldenkoh, MBA

Tallinn 2017

SISEKAITSEAKADEEMIA LÕPUTÖÖ ANNOTATSIOON

Finantskolledž	Juuni 2017
<p>Töö pealkiri eesti keeles: <i>Online</i> kassasüsteemide kasutamise võimalused Eesti toitlustusettevõtetes.</p> <p>Töö pealkiri võõrkeeles: The Online Cashier Systems in Estonian Catering Enterprises.</p> <p>Lõputöö on kirjutatud eesti keeles ja koosneb 56 leheküljest, sealhulgas 6 lisast. Töös on kasutatud 34 allikat, millele on töös viidatud.</p> <p>Probleem seisneb selles, et Maksu- ja Tolliametil puudub võimalus saada kassaaparaatidest ja kassasüsteemidest andmeid. Selle probleemi lahenduseks on muuta kohustuslikuks <i>online</i> kassasüsteemide kasutamine, mis lahendab probleemi andmete kättesaamisega. Kassaaparaatide mudelite valik on lai ning aparaatide ja süsteemide võimalused on erinevad, et andmete saamine kontrollimise ajal on alati raskendatud.</p> <p>Lõputöö eesmärgiks on välja selgitada <i>online</i> kassasüsteemide kasutamise võimalused Eesti toitlustusettevõtetes.</p> <p>Ankeetküsitlus viidi läbi nii kassasüsteemide tootjatele, kui ka kassasüsteemide kasutajatele toitlustusettevõttes, kes avaldasid oma arvamust <i>online</i> kassasüsteemile ülemineku kohta. Lisaks toodi välja võrdlus Ungari ja Belgia riigi kohta, kuidas on maksud kasvanud ja riigi olukord muutunud.</p> <p>Analüüsist lähtuvalt tehti Maksu- ja Tolliametile soovitusid: 1. Ettevõtted nõustuvad ühtse <i>online</i> kassasüsteemiga, kui riik muudab seadust ning Rahandusministeerium aitab ressursiga kaasa. 2. Tootjad on nõus ettevõtjate jaoks muudatusi sisse viima, kui ettevõtjad seda ise soovivad.</p>	
Võtmesõnad: <i>online</i> kassasüsteem, toitlustusettevõtte, raha, ettevõtlus.	
Võõrkeelsed võtmesõnad: <i>online</i> cash register, food service, money, business.	
Lõputöö seos: Maksu- ja Tolliameti uus arengukava p.1.2.3.1	
Säilitamise koht: Sisekaitseakadeemia	
Töö autor: Anna Haritonova	
<p>Olen koostanud lõputöö iseseisvalt. Kõik lõputöö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, seisukohad, kirjalikest allikatest ja muudest allikatest saadud info on nõuetekohaselt viidatud. Olen nõus oma lõputöö avaldamisega elektroonilises keskkonnas.</p> <p>Allkiri:</p>	
Vastab lõputöö nõuetele	
Juhendaja: Maret Güldenkoh Allkiri:	
Kaitsmisele lubatud	
Kolledži direktor: Uno Silberg Allkiri:	

SISUKORD

SISSEJUHATUS	4
1. KASSASÜSTEEMIDE OLEMUS	7
1.1 Erinevad kassasüsteemid.....	7
1.2 <i>Online</i> kassasüsteemid Ungari ja Belgia näitel	12
2. KASSASÜSTEEMIDE VAJADUS EESTIS	19
2.1 Tootjate valmisolek kassasüsteemidele üleminekuks	19
2.2 Toitlustusettevõtjate valmisolek kassasüsteemidele üleminekuks.....	24
KOKKUVÕTE	29
SUMMARY	31
VIIDATUD ALLIKATE LOETELU	32
LISAD.....	35
Lisa 1. Kassasüsteemide tootjad.....	35
Lisa 2. Ankeetküsimustik kassasüsteemide tootjatele.....	36
Lisa 3. Ankeetküsimustik ettevõtjatele	37
Lisa 4. Toitlustusettevõtjate nimekiri, kellele saadeti e-mail.....	38
Lisa 5. Kassasüsteemide tootjate arvamused	43
Lisa 6. Toitlustusettevõtjate arvamused	50

SISSEJUHATUS

Eestis kasutatakse erinevaid kassasüsteeme, mis aitavad säästa aega ja tagada kontrolli raharingluse üle. Kassasüsteemidel on mitu ülesannet: müük sularahas, kaardimaksete registreerimine, raha sisse- ja väljamaksed, müügiaruannete koostamine, laoseisu kontroll, müügiandmete automaatne vahetus läbi interneti või andmekandja. Kassasüsteemid on kasutusel paljudes erinevates organisatsioonides. *Online* kassasüsteemid on peamiselt suunatud restoranidele, baaridele, kauplustele, teenindusasutustele, jae- ja hulgimüügikettidele, hotellidele, tootmis- ja müügiettevõtetele.

Lõputöös keskendutakse toitlustusettevõtetele, täpsemalt teenindust osutavate toitlustusettevõtjatele, kes kasutavad erinevaid omandivorme. Toitlustusvaldkonnas tegutsevaid ettevõtteid iseloomustab erinevate teenuste valik, kvaliteedi- ja hinnaskaala. Lõputöös käsitletakse *online* kassasüsteemidena kassaprogramme, mille kaudu edastatakse andmed koheselt maksuhaldurile ning keskendutakse toitlustusettevõtete kassasüsteemidele.

Teema valik on tingitud Maksu- ja Tolliameti (edaspidi MTA) soovist analüüsida olemasolevate kassasüsteemide tootjate valmisolekut ning toitlustusettevõtjate võimalust üleminekuks ühtsele *online* kassasüsteemile.

Lõputöö aktuaalsuseks on MTA soov muuta toitlustusvaldkonna sektori raharinglus läbipaistvaks, et saada võimalikult palju makse kätte. Selleks, et tagada tööjõu maksustamise kontrolli, erinevate maksude laekumise läbipaistvus ning kontroll ettevõttes klientide sissetuleva sularaha liikumise üle. Sularahakäive ja töötasud on omavahel seotud ning sellega seoses kaasnevad ka riskid - ümbrikupalgana tasumine varjatud käibe näol. MTA-l on tulevikuplaanides koostada uus arengukava, mis hõlmab toitlustusvaldkonna kassasüsteemide töid.

Töö uudsus on see, et uurida välja toitlustusettevõtetele *online* kassasüsteemide tootjate olemasolu ja ettevõtjate poolt *online* kassasüsteemi kasutuselevõtu võimalused ja tingimused. MTA on arvamusel, et paljud toitlustusettevõtjad ei ole teadlikud *online* kassasüsteemi olemasolust ja sellega kaasnevatest võimalustest. *Online*

kassasüsteemidest ei ole palju informeeritud ega ettevõtjatele tutvustatud. Uudsus seisneb lisaks selles, et ettevõtjate üleminek toimub *online* kassasüsteemidele.

Lisaväärtusena teavitatakse MTA-d tootjate ja ettevõtjate valmisolekut *online* kassasüsteemile üleminekuks.

Probleem seisneb selles, et kasutades erinevaid aparate maksumaksjad tihti ise ei saa maksukontrolli puhul kassaandmeid taastada (kuna vanad kassad seda lihtsalt ei võimalda), ning seega takistavad nii maksumenetluse läbiviimist kui ka rikuvad raamatupidamise seaduses sätestatud, mis hõlmavad algdokumentide sisu ja säilitamise kohustust. Vältides käibe avalikustamist võivad toitlustusettevõtjad varjata käivet, vältida käibemaksu tasumist ning maksta töötajatele varjatud töötasu. Võib tekkida olukord, kus tasutakse enamus töötasu ümbrikupalgana ning välditakse tööjõumaksude tasumist.

Lõputöö eesmärk on selgitada välja *online* kassasüsteemide kasutamise võimalused Eesti toitlustusettevõtetes.

Eesmärgi saavutamiseks on püstitanud järgmised uurimisülesanded:

1. Anda ülevaade kassasüsteemidest.
2. Anda ülevaade *online* kassasüsteemide kasutamisest Ungari ja Belgia riikide näitel.
3. Analüüsida kassasüsteemide tootjate valmisolekut *online* kassasüsteemile üleminekuks.
4. Analüüsida toitlustusettevõtjate valmisolekut *online* kassasüsteemile üleminekuks.

Töö koostamisel kasutatakse kombineeritud kvantitatiivset ja kvalitatiivset uurimismeetodit, teostatakse statistiliste andmete analüüs. Viiakse läbi küsitlus kassasüsteemide tootjatega ja toitlustusettevõtete juhtidega, et teada saada nende valmisolekut *online* kassasüsteemi kasutusele võtu kohta.

Lõputöö koosneb kahest peatükist, mis on omakorda jagatud kaheks alapeatükiks. Esimeses peatükis käsitletakse kassasüsteemi olemust, esimeses alapeatükis selgitatakse kassasüsteemi olemasolu, raharinglust, ettevõtja ja ettevõtte mõistet ning toitlustusettevõtte omapära. Teises alapeatükis antakse ülevaade Ungari ja Belgia riigi näitel juba toimivast *online* kassasüsteemist. Ungari ja Belgia riigi valik on tingitud

sellest, et nendes kasutatakse *online* kassasüsteeme ning riigid on nii kultuurilise taustaga kui ka pindala arvu poolest sarnased Eestiga.

Lõputöö teises peatükis selgitatakse välja *online* kassasüsteemide vajadus Eestis. Viiakse läbi küsimustik nii kassasüsteemide tootjate kui ka toitlustusettevõtjatega ja analüüsitakse saadud vastused. Esimeses alapeatükis keskendutakse kassasüsteemide tootjatele, analüüsitakse nende valmisolekut üleminekuks ning teises alapeatükis analüüsitakse, kas toitlustusettevõtjad on valmis *online* kassasüsteemile üle minema, kas siis vabatahtlikult või sunniviisiliselt.

Lõputöös kasutatakse teemakohaseid allikaid sh teadusartikleid ja kehtivate õigusaktide redaktsioone seisuga 01.01.2017.

Avaldan tänu ettevõtjatele, kes leidsid aega vastata küsimustikule, mille abil oli võimalik koostada analüüs ja koondada arvamusi ning pakkumusi.

1. KASSASÜSTEEMIDE OLEMUS

1.1 Erinevad kassasüsteemid

Inimesed ei saaks käia poodlemas ega kasutada teenust, kui poleks kassasüsteeme, sest praegune põlvkond on harjunud kasutama kassaaparaate ja teisiti arveldamine on keeruline. Peast on raske arvutada summadele juurde erinevaid makse ning selle tõttu on loodud kassaparaat, mis teeb arvutamise kergemaks. On selge, et kui kunagi kasutati arvelauda ja käibemaksu juurde ei arvatud, siis sellistesse tingimustesse riigid ei naase, sest nii ei saaks riigid lisandväärtust maksudena kätte. Maailmas kasutatakse palju erinevaid kassasüsteeme ja kassaaparaate.

Eesti keele seletavas sõnaraamatus on kassa peletamissõna, millega saab eemale ajada vargaid. Kassa rõhutab ja annab edasi imestust või üllatust. Kassa tähendab rahaliste maksete sooritamise ruumi või kohta, näiteks asutustes või ettevõtetes – piletikassa. Paljudes ettevõtetes, asutustes või organisatsioonides on see sularahaseis ja vastav raamatupidamiskonto, mis tähendab sularaha hoidmist, näiteks riigikassa. Lisaks tähendab sõna „kassa“ kappi, laegast, kasti, karpi või väärtpabereid. Sõna kassa kasutatakse veel liitsõnadena krediidasutustes või krediidiorganisatsioonides. (Eesti keele Instituut, 2009) Tänapäeval on kassa ülesanded hoida raha varalaekas, trükkida välja arveid, sisestada erinevaid summasid ja arvutada summad kokku. Põhifunktsiooniks on salvestada ostud, mida kassasse sisestatakse, et hiljem kui on vaja kontrollida arveid ja summasid, siis on kõik salvestunud ja alles. Sellega hõlbustatakse ka maksuhaldurite tööd, hoides kokku aega ja vaeva, sest programmis on kõik müügikäibed eelnevalt kokku arvatud ja salvestatud. Kogu informatsioon tuleb kassaaparaadi kaudu. (Patent US, 1983)

Kassaaparaat on seade tehingute registreerimiseks ja rahasummade arvutamiseks. Kassasüsteem töötab sisse programmeeritud arvutiprogrammi alusel veatult. Kassaaparaati on võimalik sisestada kauba triipkood ja kaubapartiide numbreid, samuti arve numbreid, kui on vaja leida mingit teatud toodet või kaupa. Lisaks on kassaaparaadiga ühendatud kaardimakseterminal, et oleks võimalik tasuda pangakaartidega, on see siis krediitkaart või deebetkaart (Managing Information Service, 2016). Krediitkaart erineb deebetkaardist ainult ühe tunnuse poolest. Krediitkaardile kannab pank teatud summa x, mida on isik A taotlenud ning hakkab mingi aja jooksul

seada summat x hiljem tagastama. Deebetkaardil on juba raha olemas, mille on isik A saanud, kas töötasuna või on iga aasta kogunenud arvele ning seda ei pea enam kellelegi tagastama. Lisaks on krediitkaardiga võimalik sooritada oste läbi interneti, broneerida majutust ja rentida välismaal autosid. Deebetkaardiga seda teha ei saa, selleks on vaja taotleda kaardile lisafunktsioone.

Kassa koosneb erinevatest süsteemidest, mis moodustavad ühtse kassasüsteemi. Seda tuleb osata kasutada ja reguleerida, sest muidu ei saa kassaga toimetada. Süsteem on justkui programmina sisse ehitatud kassaaparaati, mida on eelnevalt testitud. Kassasüsteemid ja –aparaadid vajavad hooldamist, et süsteem töötaks tõrgeteta. Kuna kassat kasutatakse palju, siis võib arvutisüsteem välja lülituda, nii nagu ka tavalistes arvutites seda juhtub. Süsteem on sarnane arvutiga, kuid on teistsuguse sisuga ja lihtsam, et ka vanema põlvkonna inimene on võimeline seda kasutama. (Сидорова, 2011)

Klienditeenindajad veedavad liiga vähe aega teenindaja rollis, vaid pigem seisavad köögis ja jälgivad toidu valmimist, et saaks kliendile võimalikult kiiresti toitu serveerida. Protsessi kaasajastamiseks on mõned restoranid rakendanud arvutisüsteemi, et pakkuda kahesuunaline side nii teenindussaali kui ka köögiga. Süsteemi kaudu jätkab klienditeenindaja tööd nii teeninduse poole pealt kui ka olla kursis köögis toimuvaga. (Hayman, 1981, p. 67)

Kassasüsteemi mugavus seisneb selles, et kassaga töötades ei ole vaja välja mõelda hindasid, käibemaksu, tšeki numbrit ega muud vajalikku infot, mida arve peab sisaldama. Kõik on eelnevalt kassasüsteemi sisestatud ja töö on lihtsamaks tehtud (Irašin, 2016, lk 22). Kassasüsteeme ostavad või rendivad ettevõtjad, kes kasutavad tootja pakutud teenust enda ettevõttes.

Esimene elektrooniline kassaaparaat võeti kasutusele 1976. aastal Atsushi Tsujikawa poolt. Kassaaparaati kasutati toitlustusettevõtetes, näiteks restoranides, kohvikutes ja muudes toiduga seotud toitlustusasutustes kasutamiseks. Tööpõhimõte seisneb selles, et kelner või ettekandja võttis vastu toidu või joogi tellimuse ning jättis tellimuse koopia kliendile ja edastas suuliselt kokale. Kui klient sai oma tellimuse kätte, siis sisestati tellimus elektroonilisse kassaaparaati, kus olid juba eelnevalt summad ja toidud sisestatud. Kui arve oli sisestatud, siis printis kelner või ettekandja tšeki välja ja pani sellele allkirja ning tšekist koopia jättis endale, et hiljem oleks lihtsam arvet pidada. Arvele lisati allkiri, et hiljem oleks pretensioonide puhul võimalik välja selgitada, kes

klienti teenindas. Kõik andmed, mida sisestati kassaaparaati, salvestusid automaatselt seadme mälukaarti. (Patent, 1983) Kaasaegne kassaaparaat säilitab teavet iga kliendi allahindluse kohta. Näiteks on olemas kolm taset: kuld-, hõbe-, pronksklient. Igal tasemel on vastav soodustuseprotsent. Mida tihedamini külastab klient toitlustusettevõtteid, seda kiiremini kasvab klienditase. Kolm klienditaset on eelnevat juba kassaaparaati salvestatud, piisab kliendil öelda oma perekonnanimi ja kassasüsteemis paistab see läbi andmebaasi välja. Kliendi perekonnanimi ilmub ka iga arve alla koos klienditasemega, et olla kursis oma soodustustega. (Yasuo, 1991, p. 1)

Ilma rahata ei saa endale midagi lubada, sest tasuta asju pole olemas. Rahal on pikk ja mitmekesine ajalugu. Vanasti ei olnud kahjuks võimalust tasuda sularahas, tšekkidega ega ka krediit- ja deebetkaartidega. Kuid tänu uuele tehnoloogiale on võimalik tasuda praegusel ajal juba ka nutitelefonidega – võimalus liita pangakaardid erinevate rakendustega ja läbi nende tasuda, ilma et raha oleks füüsiliselt olemas. ATM-i „Cardtronics“ uuring näitas, et tarbijad kasutavad igal kuul 85% vähemalt kahte makseviisi ja 55% tarbijatest kasutavad kolme. Kaks põhilist makseviisi olid tasumine läbi nutitelefonide rakenduse või viipemaksena. Kui vaadata tagasi minevikku, siis on teada, et vanasti olid rahakotina krediitkaartide asemel hoopis karusnahad ja tubakas, kuna neid kasutati mitu sajandit makseviisina (Gerstner, 2017, pp 32-35). Ka Eestis muutub üha rohkem populaarseks nutitelefonide abil maksmine. Näiteks tellides taksot Taxify rakendusega, ei ole vaja sularaha omada, piisab kui on pangakaart ühendatud nutitelefoni asuva rakendusega. Või pangakaardid, millele on lisatud viipemakse võimalus. Kui ostusumma ei ületa kümnet eurot, siis on võimalik lihtsalt POS-i puudutades kaardiga tasuda, ilma et oleks sisestanud PIN- koodi ja pangakaarti.

Raha on maksevahend, mille suurus on vastastikuselt kokku lepitud. Raha ei ole olnud alati münt, paberraha või tšekk. Selle alla kuulusid varem ka kivid, karusnahad metall, vardad või lehmad põllu peal. Praegu, 21. sajandil tundub see absurdne, et ühe kivi vastu on võimalik saada piima, kuid varem oli see inimeste jaoks tähtis makseviis. Mõned mündid on tõepoolest väga hinnalised, kuid nendega ei saa kahjuks poodides või kohvikutes maksta. Selliseid münte koguvad numismaatikud, see on hobi. Neid münte on võimalik vahetada ja müüa, kuid väga kõrge hinnaga (Mettes, 2017) Kui raha oli leiutatud, siis oli vaja hakata seda kuskil kasutama näiteks kauplemisel. Väikestest kauplejatest kujunesid välja suured ettevõtjad, kes oskasid oma ettevõtlust reklaamida ja selle kaudu raha teenida.

Äriseadustikus § 1 on ettevõtja tähendus järgnev: ettevõtja on füüsiline isik, kes pakub oma nimel tasu eest kaupu või teenuseid ning kellele kaupade müük või teenuste osutamine on püsiv tegevus, ning äriühing. Ettevõtte on majandusüksus, mille kaudu ettevõtja tegutseb. Ettevõtja on ettevõtlusega tegelev isik, kes pakub oma nimel tasu eest kaupu või teenuseid, mille müük on talle püsivaks tegevuseks (Äriseadustik, 2017). Ettevõtjana käitumine eeldab üldjuhul ka investeerimist ehk vara paigutamist ettevõtlusse lootusega saada tulu dividendidena ja/ või kasvanud väärtusega vara müügist. Üldjuhul kaasneb investeerimisega risk, mis parimal juhul väljendub tuluootuste mittetäitumises, halvimal juhul investeeritud vara osalises või täielikus kaotuses. (Pöld, 2016)

Edukateks ettevõtjateks ei saa kõik ettevõtjad sündida. Tasub teada, et ettevõtlusega alustamine nõuab ettevõtjalt enamasti kogu aja, energia ning ka raha. Seetõttu, enne kui otsustada ettevõtjana tegutsemise üle, tuleks hoolega kaaluda enda tugevaid ja nõrku külgi, hinnata valmisolekut vastutada, võtta riske, loobuda hobidest või teistest meelistegevustest (Tolk, 2016). Ettevõtjad tunnetavad hästi ja oskavad kasutada ettevõtluse võimalusi ühel või teisel viisil. See tähendab, et ettevõtja oskab teenida tulu nii ausal kui ka ebaausal viisil. Nad püüavad kasutada oma oskusi ja võimeid, luues midagi uut ja erakordset. Lisaks nad on võimelised andma tööd neile, kes seda vajavad. Ettevõtjatel on lai silmaring, kiire analüüsimisoskus ning nad on väga eesmärgipärased. Eesmärk seisneb tulu teenimises (Parker, 2014, p 887-898). Ettevõttes ei pruugi alati kõik hästi minna. Loomulikult kaasnevad riskid, mis võivad viia ettevõtja pankroti äärelle. Ettevõtja peab hakkama saama majandusüksuses, täites õiglaselt seadusi ning oma kohustusi.

Esmakordselt määratleti ettevõtjate kuulumine kategooriatesse Raamatupidamise Direktiivis 2013/34/EU (Güldenkoh, Silberg, 2014, pp. 94). Eestis hakati ettevõtjaid liigitama seitsmesse kategooriasse aastal 2016, vastu võetud raamatupidamise seaduse alusel (vt tabel 1).

Ettevõtlus (ehk tulunduslik tegevus) on igasugune tulu saamisele suunatud majandustegevus. Lisaks ettevõtjatele võivad ettevõtlusega tegelda ka muud subjektid (isikud) nagu mittetulundusühingud ja avaliku sektori asutused. Ettevõtte on majandusüksus, mille kaudu ettevõtja tegutseb. Ettevõtte koosneb asjadest, õigustest ja kohustustest, mis on määratud või olemuselt peaksid olema määratud ettevõtte tegevuseks (Berns, Townend, Khayat, Balagopal, Reeves, Hopkins, Kruschwitz, 2009).

Tabel 1. Ettevõtjate liigitus (Raamatupidamise seadus, 2016, autori koostatud § 3, 1.14 - 1.20 andmete põhjal)

Nimetus	Vara kokku (euro)	Müügitulu (euro)	Keskmine töötajate arv
Mikroettevõtjad	175 000	50 000	Puudub
Väikeettevõtjad ja väike konsolideerimisgrupp	4 000 000	8 000 000	50
Keskmise suurusega ettevõtja ja keskmise suurusega konsolideerimisgrupp (vähemalt üks tingimus on ületatud)	20 000 000	40 000 000	250
Suureettevõtjad ja suur konsolideerimisgrupp (vähemalt kaks tingimust on ületatud)	20 000 000	40 000 000	250

Ettevõtlus on mõttelaad ja elustiil, mida saab võrrelda loominguga, kus unistusest või ideedest kasvavad aastasadu edukalt toimivad dünastiad. Innustavaid edulugusid võime leida lähemalt ja kaugemalt. Ettevõtlus annab võimaluse teostada oma ambitsioone ja unistusi, pakub võimalust teha just seda tööd, mis meeldib, olla sõltumatu. Kaasaegse infotehnoloogia arengu tulemusena on võimalik ettevõtet juhtida, sõltumata ajast ja kohast. Ettevõtlus tähendab ühtlasi ka vastutuse võtmist ja suurt töökoormust. Riigi ja ühiskonna tasandil tähendab vaba ettevõtluse olemasolu ühte riigi alustaladest. Tänu ettevõtlusele toimub riigi igakülgne areng. Seaduste piires tegutsevat ettevõtjat võime pidada riigi kodanike edumeelsemaks osaks (Arrak, 2016, lk.7).

Ettevõtteid liigitatakse erinevate tunnuste alusel nii nagu ka ettevõtjaid. Ettevõtteid võib liigitada näiteks ettevõtte suuruse, toodangu iseloomu, majandusharu, domineeriva tootmisfaktori, omandivormi järgi. Toitlustusvaldkonda võib jagada teenusepõhiselt (Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus, 2016):

- Restoranideks, mis on spetsialiseerunud inimeste toitlustamisele kõrgetasemeliste ja hea kvaliteediga toitudega.
- Baarideks ja pubideks, mis on vabama õhkkonnaga ja pakuvad hea kvaliteediga roogasid, olulisel kohal on ka (alkohoolsed) joogid.
- Sööklateks, mis on igapäevaseks toitlustamiseks.
- Kiirtoidukohtadeks, mis võimaldavad kiiret einet.
- Toitlustusteenusteks ehk catering'iks kliendi soovitud kohas.

Paljud ettevõtjad on oma põhikohas tegutsemisele lisaks alustanud ka catering-teenuse pakkumist. Iga ettevõtja võib valida tegutsemiseks sobivaima teenuste paketi vastavalt soovidele ja võimalustele. (Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus, 2016) Asutusi on raske liigitada käibe järgi, kui ei ole teada tootlustettevõtete aasta käivet. Lähtuvalt teoreetilistest allikatest ja isiklikust kogemusest on töö koostaja veendunud, et suurem käive restoranidel kui kiirtoidukohtades, sest restoranides on hinnad kõrgemad kui kiirtoidukohtades. Lisaks on restoranides moeks saanud, et tšekkidele lisatakse jootraha juurde. Jootraha kuulub samuti käibe alla, kuid mitte kogu summa. Kiirtoidukohtades jootraha jätmise ei ole nii populaarne ning seda ei ole võimalik ka kviitungitele lisada, sest see ei ole Eesti ühiskonnas vastuvõetlik. Samas on teada, et kiirtoidukohti külastatakse märkimisväärselt tihedamalt kui restorane, sest need asuvad kohtades, kus liikleb väga palju inimesi, näiteks kaubanduskeskustes või ööklubide läheduses. Seega on kiirtoidukohtades summad väiksemad võrreldes restoranidega.

Kokkuvõttena selgus, et sõnal „kassa“ on mitmeid tähendusi. Töös lähtutakse kassa tähendusest kui sularahast. Lisaks on kassaaparaadiga ühendatud kaardimakseterminal, et oleks kauba eest lihtsam tasuda. Kassaaparaat koosneb kahest kuni kolmest seadmest, mis liidetakse kassale juurde. Need on POS kassaaparaat, tšekkide printija ja triipkoodi lugeja. Kassasüsteem moodustub lisaks kolmele eelnevale seadmele ka arvutisüsteemist, mis programmeeritakse kassasüsteemi. Kassasüsteem lihtsustab kassapidaja tööd, kuna süsteem arvutab ise kõik vajalikud maksud ja muu vajaliku info, mida peab tšeki peal kajastama. Ettevõtte on majandusüksus, mille kaudu ettevõtja tegutseb ja ettevõtja on füüsiline isik, kes osutab teenust ning äriühing (Äriseadustik 2017). Toitlustustettevõtted jagunevad omakorda nelja sektorisse – restoranid, kohvikud/pubid/baarid, kiirtoidukohad ja sööklad.

1.2 Online kassasüsteemid Ungari ja Belgia näitel

Online süsteemiga on võimalik maksuhalduril näha ettevõtja tulusid ja kulusid MTA hoonest lahkumata. Kõik andmed salvestatakse online arvutisüsteemidesse, sest selleks on tehtud mugav *online* kassasüsteem, mis lihtsustab maksuhalduri tööd. Tähtis on see, et *online* kassasüsteem aitab vältida tulude varjamist. *Online* kassasüsteem on muutumas Euroopas populaarsemaks, sest nii mõnedki riigid on sellele süsteemile üle läinud või

valmistuvad selleks. Seda tehakse riigi heaolu tõstmiseks ja on loodud ettevõtjatele, et nad maksudest eemale ei hiiliks.

Ungari ja Belgia osutusid valituks selle tõttu, et on sarnased Eestiga. Ungarit on alati samastatud Eestiga keeleliselt, sest Eesti ja Ungari kuuluvad soome-ugri keelerühma. Lisaks on loodus ja kliima sarnane. Ungari pindala on Eesti omast kaks korda suurem, mis on 93 030 km² (Välisministeerium, 2014). Belgia on pindala poolest sama suur kui Eesti. Belgia on väikeriik nagu Eesti, mille pindala suurus on 30 528 km² (Välisministeerium, 2014) ja Eesti pindala on 45 227 km² (Riigikantselei, 2016).

Tabelis 2 on välja toodud kolme riigi SKP aastast 2013-2015 SKP näitab sisemajanduse koguprodukti. See tähendab, et kindlas riigis on aasta jooksul toodetud lõpphüviste koguväärtus. Sisemajanduse kogutoodang koosneb mitmest komponendist, need on järgmised: eratarbimine, investeringud, avaliku sektori kulutused ning eksport ja import. (Rajewski, 2016)

Tabel 2. Eesti, Belgia ja Ungari SKP aastal 2013-2015 arvud on USD miljardites (Trading Economics, 2016; autori koostatud)

Riik	Aasta		
	2013	2014	2015
Eesti	25,08	26,21	22,46
Belgia	520,09	531,76	455,09
Ungari	134,68	139,3	121,72

Tabelist 2 nähtub, et Eesti SKP 2016 detsembri andmetel on langemas ning seda juba pikemat aega. Belgia SKP on protsentuaalselt rohkem langenud kui Eesti SKP ning kui analüüsida Ungarit, siis see riik on enam-vähem stabiilne palju pole kaotatud. Belgias on langenud sellepärast, et paljud inimesed kolivad riigist välja ja vastupidiselt nendele on sinna kolimas palju pagulasi. Eesti kohta peab meeles pidama, et on väike ja vaene maa. Eestis on ligikaudu 1,3 miljonit elanikku. Eesti sisemine koguprodukt (SKP) inimese kohta on ligikaudu 1/10 kuni 2/10. Reaaltulu võrdlus on keerulisem, kuna Eestis puudub

turul põhinev hinnasüsteem. Sellegipoolest on enamus uurijaid järeldusel, et Eesti on põhiliselt vähearenenud majandusega maa. (Hanke, Jonung, Schuler, 1992)

Selleks, et paremini saada ülevaadet *online* kassasüsteemidest, antakse esmalt ülevaade Ungari ja seejärel Belgia kassasüsteemist ning tuuakse välja mõlema riigi kassasüsteemide erisused ja sarnasused.

Online kassasüsteemiga ei ole võimalik peita protsentuaalselt jaemüügi sissetulekut. Tavalise kassasüsteemiga on lihtsam manipuleerida kassas ostude registreerimisega ning keeruline on hiljem oste kontrollida, juhul kui maksti selle eest arvet sisestamata. Süsteem koosneb kolmest põhikomponendist. Need on kassaaparaat ja POS (inglise keeles Point of Sale system), mis tähendab arvuti ja printeri süsteemi. Ning kolmas komponent on MTA, mis inglise keeles on National Tax and Customs Administration. See on samaväärne MTA-ga, seetõttu kasutatakse lõputöös edaspidi maksuhalduri mõistet.

Online kassasüsteem FCU (inglise keeles fiscal control unit) on eelarve kontrollimise üksuse süsteem, mis salvestab, talletab, transfeerib andmeid, puudub võimalus kustutada teostatuid tehinguid, aku peab vastu kuni 48 tundi. Andmed, mida süsteem/aparaat salvestab, on kõik prinditud andmed, samuti kõik tehnilised andmed, st millal on aparaat sisselülitatud või kellaega uuendatud. Kolmandaks ta teeb iga päev raporti ligikaudu 40 erineva parameetri kohta ning neljandaks on võimalik saada või ise saata sõnumeid või teateid maksuhaldurile. Süsteem toimib telefoni ühenduse kaudu või kohaliku rändlusteenusega ehk võrku jagades. Täpselt samal süsteemil nagu POS. Maksuhalduril on võimalik *online* süsteemi kaudu uuendada arvete andmeid, näiteks aadressi ja firma nimesid. Lisaks muuta käibemaksu piiranguid õigeks, juhul kui on süsteemis vale käibemaksumääraga kaupa müüdnud. Maksuhalduril on õigus blokeerida ka kassaaparaate kui selleks on risk ja põhjus. Süsteemi elemendid on järgmised: estitud võrk, maksuhaldur, infohoidla (pilv) ja kohalik ülevaatuse toetusvõrk. (National Tax and Customs Administration, 2014) See tähendab, et kassasüsteemidele on loodud virtuaalne keskkond, mida nimetatakse ka pilveks, kuhu koguneb kogu info, mida ei ole võimalik kustutada ja maksuhalduril on iga hetk võimalik kogu info pilvelt laadida ja kontrollida andmete laekumist. Eelpool selgitati Ungari süsteemi andmete vahetusest ning järgnevalt selgitatakse kassasüsteemile ülemineku kriteeriume.

Kui kõik vajalik on olemas, elemendid paigas, süsteem välja töötatud, siis on vajalik luba, et tohiks *online* kassasüsteeme riigis kasutada. Ungari Kaubanduse Litsentsi kontor,

väljastab litsentsi, mille maksumus on 1500-2000 eurot (Hungarian Trade Licensing Office, 2016). Uuele sularaha registreerimisesüsteemile ülemineku tingimused olid järgnevad (National Tax and Customs Administration of Hungary, 2014):

- Toitlustusettevõtete aasta sissetulek väiksem kui 1,6 miljonit.
- Tohib kasutada ainult 5 kassaaparaati.
- Kassaaparaadi hind 160 eurot.

Kassaaparaadi hind ilma uuenduseta on 320-550 eurot ning POS on 2000-5000+ eurot ning lisaks POS-i uuendus *online* süsteemis on veel 1000-1500 euro. (National Tax and Customs Administration of Hungary, 2014) Ungaris mindi üle *online* kassasüsteemile, et vältida ja vähendada varjatud käibemaksu, teha nähtavaks müügi tulud ja kulud, vältida ebaausat konkurentsi ning lihtsustada maksuhalduri tööd. (National Tax and Customs Administration of Hungary, 2014)

Online kassasüsteemile üleminek Ungaris ei olnud vabatahtlik, vaid kohustuslik. Seega ei olnud elanikel ega ettevõtjatel valikut. 2012. aastal mais tekkis Ungari maksuhalduril esialgne idee hakata planeerima süsteemi ehitamist. 2013. aasta veebruaris kinnitati seadust ning juba juulikuus tuli välja esimene litsents *online* kassasüsteemi jaoks. 2013. aasta septembris toimus pilootprojekt, kus käivitati esimene *online* kassasüsteem. Ning aasta lõpus esitleti esimene tüüp. 2014. aastal aprillis pakuti välja tähtaeg, et installida igasse kassaaparaati ja POS-i *online* süsteem, milleks valiti augustikuu. Käivitati 150 000 kassaaparaati ja 30 000 POS süsteemi. *Online* süsteemiga kasvas käibe sissetulek 15%, millest 160 miljonit eurot oli registreeritud *online* kassasüsteemiga. Riik maksis süsteemi arendamiseks tootjatele 16 miljonit eurot, 112 miljonit eurot maksid kasutajad ja 20 miljonit eurot maksis riik koolitusteks, et aidata uusi *online* kassasüsteemi kasutajaid. (National Tax and Customs Administration of Hungary, 2014)

Ungaris on palju välismaalt saabunud tööjõudu ja ettevõtjad tasuvad märgatavalt vähem makse, kui peaks. Kuigi *online* kassasüsteemile üleminek ei toonud algset edu, sest inimesed ei olnud rahul selle süsteemiga ja sunniviisilisele üleminekuga, õnnestus inimesi veenda süsteemi kasutama. Nii ettevõtjad kui ka ettevõtluses töötavad inimesed tunnevad, et majandus on muutunud rohkem tõhusamaks ja nende kassasüsteem on väga hästi arenenud võrreldes eelmisega. Loomulikult on veel väikseid puudusi, kuid neid püütakse kõrvaldada. (Tardos, 2016)

Järgnevalt selgitatakse Belgia *online* kassasüsteemi ning milliseid osasid ja programme on kasutatud. Lisaks kirjeldatakse, millist ettevalmistust tehti, enne seda kui *online* kassasüsteemile 2013. aastal üle mindi. Kassasüsteemile üleminek oli Belgias esialgu vabatahtlik, kuid hiljem muudeti kohustuslikuks.

Belgia läks *online* kassasüsteemile üle 2013. aastal. Sellega pidid nõustuma ettevõtjad, kes kasutasid kassaaparaate, ja ettevõtjad, kes olid seotud toitlustusega. Süsteem peab edastama numbreid teenuste ja tehingute eest, millele on lisatud käibemaksu number. Lisaks registreerib süsteem tööaja alguse ja lõpu. Ungari ja Belgia süsteemi erinevus on võimalus eraldada tühistatud ja õiged tšekid, mida Ungari süsteem ei tee. Süsteemis on võimalik muuta hindasid ja ka käibemaksu suurust ning ei puudu võimalus koostada tagastusi ja teha parandusi ehk korrekture. Igal hetkel on võimalik näha raporteid, kus on kirjas kõik andmed, mis eespool mainiti. Samuti näitab raport ka uuendusi, kõiki muudatusi ja taaskäivitamisi süsteemile. Programmiga on keelatud muuta tšeki kujusid ja kustutatada tehinguid. Kui see peaks juhtuma, siis on raportis see kohe näha. Andmed edastatakse iga 30 minuti tagant, toimub uuendamine. (Federal Public Service Finance, 2015)

2009. aastal muudeti Belgias käibemaksuseadust, et toitlustuses pakutud eined peavad olema maksustatud 21%-lt käibemaksu asemel 12%-se käibemaksuga. Aasta hiljem, 2010. aastal tehti uuringuid Rootsi, Saksamaa ja Quebeci lahendustega, et kuidas toimib nende kassasüsteem ja kas on võimalik laenata mõni lahendus nendelt riikidelt. Samal aastal tehti samalaadne süsteem, ehk Belgia arendajate grupp pani kolmest programmist kokku ühe, et saaks seda programmi kasutada ainult Belgia Kuningriik. 2011. aastaks tehti projekt, mis läks teise katsega läbi ning samal aastal hakati muutma kassaaparaate ühtseks süsteemiks, kuid 2013. aastal hakkasid restorani omanikud protestima ning kõikjal ei suudetud *online* süsteemi luua. 2014. aastal lubati rakendada *online* kassasüsteem vabatahtlikult, seega oli ettevõtjatel valik, kuid aasta hiljem muudeti otsus ning liitumine ühtsele süsteemile oli kohustuslik. *Online* kassasüsteem, mille nad valmistasid, ei olnud kallis ega vajanud raskusi sellega adapteerida, sest visuaalselt jäi programmides kõik samaks. (Federal Public Service Finance, 2015)

Süsteem koosneb kahest elemendist: kassaaparaat või POS ja kontrollimissüsteem, mis oma korda jaguneb veel kaheks komponendiks. See on fiskaalandmete kogum (inglise keeles Fiscal data module, edaspidi FDM) ja käibemaksu allkirjastamise kaart (inglise

keeles VAT signing card, edaspidi VSC). FDM on turvaline salvestamiskarp, mis on alati õige ajaga. See ei saa töötada ilma VSC nii ka vastupidi. VSC on personaalne kaart, mis põhineb isiklikule allkirjale ehk PIN koodile. Selle kaudu on võimalik saata kontrollimisele andmeid FDM-i, mis omakorda salvestab oma süsteemis. VSC näeb välja justkui väike SIM-kaart, mis sisestatakse FDM-i ja näeb välja kui must kast. FDM- il on märgistus, milles nähtub, et andmed deklareeritakse automaatselt maksuhaldurile. Mõlemad komponendid on salastatud ja turvaliste võtmetega suletud, seega puudub häkkeritel ligipääs. Võtmed pole füüsiliselt nähtavad, vaid need on koodid ja sertifikaadid, mis lisatakse süsteemidele juurde. (Federal Public Service Finance, 2015)

Belgia *online* kassasüsteem tehti kohustuslikuks järgnevatel põhjustel (Federal Public Service Finance, 2015):

- varguste vähendamine restoranides;
- käibemaksu alandamine;
- kassaaparaatide usaldusväärsemaks ja töökindlaks muutmine;
- müügitulude avalikustamine.

2014. aastal, kui *online* kassasüsteemiga oli võimalik Belgias liituda vabatahtlikult, siis 1950st toidlustusettevõttest liitus 399 (20%). 2015. aastal muudeti liitumine kohustuslikuks. Vaatamata sellele liitus ainult 17 151 ettevõtet (loodetud 30 000). Ettevõtjate teadlikkuse tõstmiseks tehti reklaami, mis toimus brošüüridega, flaiieritega, erinevate netilehekülgedega jms. (Federal Public Service Finance, 2015)

Soome MTA soov on aastaks 2019 üle minna *online* kassasüsteemile. 2017. aastal on käimas ettevalmistused ja *online* programmide väljaheitamised. 2017. aasta lõpuks on informatsiooni tootjate ja ettevõtjate arvamusest selle programmi kohta. Teemakohasest vestlusest Eesti maksuhalduritega eeldatakse, et 2017. aasta lõpuks saab valmis ka Soome tootjate ja ettevõtjate kokkuvõte. (Makarov, Jäger, 2017)

Need riigid, kes alles valmistuvad või pole selle peale mõelnud, peaksid muutma oma arvamust. Võimalik, et kõige mõjusam oleks see, kui *online* kassasüsteemid muuta kõigile kohustuslikuks. Siis ei teki valikuvõimalust, nagu tehti seda Belgias, kus edusamm puudus ja hiljem tuli sunniviisiliselt süsteem rakendada. Süsteemid on mõlemal riigil sarnased, kuid neil on erinevad nimetused. Mõlemal on sarnased funktsioonid: kustutamist mitte võimaldada või iga hetk on võimalik käibemaksu numbrit muuta ja

summasid deklareerida. Mõlemad programmid asuvad virtuaalkeskkonnas, et maksuhalduritel oleks iga hetk süsteemile ligipääs. Mõlemas riigis toimus üleminek süsteemile kohustuslikult ja lisaks vähendati Belgias käibemaksumäära.

Kokkuvõttena selgus, et mõlemas riigis nii Belgias kui ka Ungaris mindi *online* kassasüsteemile sunniviisiliselt, sest vabatahtlikke ettevõtjaid oli vähe. Selleks, et üleminekuprotsessi kiirendada, pakkus riik enda poolt välja käibemaksu alandamist Belgias. Ungaris sellist meedet ei kasutatud, seal rakendati kõikidele toitlustusettevõttele kohustuslik üleminek *online* kassasüsteemile. Nii riik saab kasu, et avalikustada tulusid maksuhalduritele kui ka ettevõtja saab soodustust käibemaksu alandamise näol. Kogu protsess, et üle minna ühtsele *online* kassasüsteemile kestis 2-4 aastat, mille hulka kuulus süsteemide testimine, seaduste muutmise, lubade väljastamine jms. Mõlemal riigi eesmärk on muuta kassasüsteem läbipaistvaks.

2. KASSASÜSTEEMIDE VAJADUS EESTIS

2.1 Tootjate valmisolek kassasüsteemidele üleminekuks

Inimestele meeldib kasutada asju, millega nad on harjunud ja nad teavad, kuidas miski töötab. Kui pakutakse midagi uut ja põnevamat, siis tekib kaks vastaspoolt. Ühed on need, kes täielikult huvituvad ja tahavad kohe katsetama hakata, ning teised on need, kes vaatavad kõrvalt ja ei tee esimest sammu tutvumiseks, sest neile meeldib see, mis juba on. Tootjad uuendavad oma programme pidevalt ja süsteeme, et modernse maailmaga kaasas käia.

Mõningatele ettevõtjatele see ei meeldi, kuna jälle peab ümber õppima. Teised imestavad, et jälle on süsteem täiustunud ja varsti ehk jõuame samale tasemele nagu teisedki riigid oma kassasüsteemidega.

Eesti Majanduse Tegevusalade Klassifikaator (EMTAK) koodi järgi on Äriregistris võimalik leida palju programmeerimisega seotuid ettevõtteid, kes lisaks tegelevad kassasüsteemide tootmisega. Lõputöös on välja toodud enam kasutatavad kassasüsteemid, mis on soovitatud MTA poolt. Kõikidel kassasüsteemidel on erinevad kasutusvõimalused ja otstarve (vt tabel 3). Tootjate poolt loodud *online* kassasüsteem erineb tavalisest kassasüsteemist, sest ettevõtte käibe andmed ja raportid uuendavad end automaatselt MTA ametnike arvutisse. Kuid tootjate poolt loodud *online* kassasüsteem on lihtsalt Interneti vahendusel loodud süsteem, mis on võimalik liidestada ettevõtja raamatupidamis programmiga. Kõik seitse tootjad väidavad, et nende programmi on lihtne kasutada ja pole midagi keerulist. See tähendab, et kassasüsteemi on lihtne õppida ja on olemas juhendid, kuidas kassasüsteeme kasutada.

Kahel tootjal (IDS AS, Astro Baltics OÜ) on loodud võimalus kasutada oma kassasüsteemi tanklamahutite aparaatides. Teised tootjad seda teenust ei paku. See tähendab, et nende kassasüsteem on loodud ka tanklates olevate aparaatide jaoks, kust on võimalik saada kütust (vt tabel 3).

Ektaco AS erineb teistest tootjatest selle võrra, et on võimalik kontakteeruda infoliiniga ööpäevaringselt, pöördudes küsimustega klienditoe või seadmete hoolduse poole. Iga hetk, kui tekib probleem kassasüsteemiga või selle küljes oleva seadmega, saab telefoni teel kohe vea parandada (vt tabel 3).

Tabel 3. Tootjate pakutavad kasutusvõimalused kassasüsteemidele aastal 2017 (autori koostatud lisa 1 põhjal)

	Ektaco AS	ID Süsteemide AS	Majandustarkvara OÜ	UCS OÜ	Eetasoft OÜ	Iceleaf OÜ	Astro Baltics OÜ
Lihtne kasutada	x	x	X	x	x	x	x
Lihtne liidestada	x		X		x		x
Klienditugi ja seadmete hooldus kättesaadav 24/7	x						
Puutetundliku ekraaniga kasutajaliides		x	X	x			
Pihuarvutil baseeruv tellimismoodul		x		x			
Tanklamahutite liides		x					x
Paindliku ja modulaarse ülesehitusega		x					x
Veebipõhine majandustarkvara, mis on suunatud hulgi müügi, jaemüügi ja teeninduse valdkonnale	x	x				x	x
Põhjalik aruandlus ja aruandegeneraator			X		x	x	x
Eksport raamatupidamisprogrammidesse			X			x	
Kasutaja teeb oma rutiinsed tööd ära 10 minutiga				x			
Uusimad IT tehnoloogia lahendused			X	x		x	
Kvaliteetne klienditeenindus	x			x			x
Koodilugeja juhtimine				x	x		
Kliendinäidiku juhtimine					x		
Hinnaalanduse tegemine. Alla omahinna müügi keelu võimalus		x		x	x		x
Päeva lõpetamine, vahetuse lõpu aruanne					x		

Enamus kassasüsteemide tootjaid pakuvad võimalust liidestada kassaaparaate nende kassasüsteemidega. Kassasüsteemi on võimalik ühendada raamatupidamise programmiga, makselahenduse, videovalvesüsteemi või e-poega. Tootjad on mõelnud sellisele arendusele, et kassasüsteem teeks automaatselt põhjaliku aruandluse, mis lihtsustaks kliendi tööd.

Selgitamaks välja, kas kassasüsteemide tootjad on nõus *online* kassasüsteemile ülemineka ja millistel tingimustel, koostati küsimustik (vt lisa 2). Tootjatele esitati e-

maili teel 6 küsimust, millele nad pidid vastama kas jah/ei vastusega või pikemalt kirjutades lisama oma arvamuse.

Seitsmest kassasüsteemi tootjast vastas viis. Kusjuures mitte ükski tootja ei pidanud end kassasüsteemide tootjaks, vaid pigem oli neil veebipõhine programm, mida saab kasutada *online* kassasüsteemis. Kolm ettevõtet, mis loobusid vastamast olid järgnevad: Iceleaf OÜ – nemad lõpetasid kassasüsteemide tootmise; Astro Baltics OÜ ja Eetasoft OÜ – nemad lihtsalt ei soovinud oma arvamust sellel teemal avaldada ja loobusid küsimustikule vastamast.

EMTAK koodi järgi 62011 on peaaegu kõikidel tootjatel märgitud äriregistris lisategevusena või põhitegevusena programmeerimine. Äriregistri andmetel on 13.03.2017 seisuga 3342 äriühingut, kellel on tegevusalaks märgitud programmeerimine, neist 3098-l on põhitegevusena programmeerimine. (Registrite ja Infosüsteemide Keskus, 2017)

Eestis kasutatakse ligikaudu seitsme kassasüsteemide tootja tooteid. Üks peamisi, mida 90% kasutatakse Eestis, on Ektaco AS-i poolt toodetud Compucash. Ektaco AS tegutseb juba aastast 1989. 2011. aastal sai Ektaco AS endale kaubamärgi CompuCash, mida nüüdseks kasutatakse pubides, restoranides, kauplustes ja erinevates spordiklubides. (Ektaco AS, 2017)

Analüüsidest tootjate vastuseid selgus, et kõik neli tootjat on tootnud *online* kassasüsteeme selliselt, et oleks võimalik kasutada kassasüsteemi internetiühendusel, kasutades siis selleks vajalikku masinat, olgu see siis näiteks Ipad või tahvelarvuti. Kui juhtub, et internetiühendus kaob, siis on võimalik töötada võrguta edasi, aga hiljem peab sünkroonima kõik arvutisse.

Käibe järgi on võimalik liigitada kassasüsteemide tootjate suurust. See näitab, kui suur on tootja sissetulek ja saab ülevaate ka, mis kohal ta kasutamise järgi asub. Aasta käibed on võetud 01.04.2017 seisuga ning arvesse võetakse 2015. aasta käibed, kuna need on Registrite ja Infosüsteemide Keskuses olemas (vt tabel4).

Tabelist 4 nähtub, et esimesed kolm edukat kassasüsteemide tootjat on Ektaco AS, ID Süsteemide AS ja Astro Baltics OÜ. Ning viimasel kohal positseerub Iceleaf OÜ, sest nad lõpetasid kassasüsteemide tootmise 2015. aastal. Teisena on suurimate kassasüsteemide tootjate nimekirjas ID Süsteemide AS, mis loodi aastal 1995. Selle tootja pakutava

kassasüsteemi nimetus on BUUM. BUUM-i kasutatakse kaubandusettevõtetes, toitlustusasutustes ja tanklastes.

Tabel 4. Kassasüsteemide tootjate käive aastal 2015 (eurodes) (Registrite ja Infosüsteemide Keskus, 2017; autori koostatud)

Tootja	2015 aasta käive
Ektaco AS	2 011 564
ID Süsteemide AS	2 700 896
Astro Baltics OÜ	1 332 188
Majandustarkvara OÜ	993 493
Eetasoft OÜ	528 803
UCS OÜ	95 483
Iceleaf OÜ	61 86

Astro Baltics OÜ, kes ei vastanud küsimustikule, kuid kelle käive ületas miljoni piiri (vt tabel4) . Nad toodavad palju erinevaid võimalusi kasutades programmi NOOM. Neil ei ole toodetud üksainus programm, vaid igale keskkonnale on eraldi NOOM-i süsteem. See tähendab, et NOOM-i kasutatakse majutuses, laohalduses, kliendihalduses ja muudes sektorites. NOOM on tarkvarapakett, mis täidab pea samu funktsioone nagu eelnevad kassasüsteemid. Kõige lähedasem eelnevatele kassasüsteemidele on tarkvara NOOM Müük, mis sisuliselt on sama funktsiooniga nagu kassasüsteem, kuid tal puudub samaväärne nimi. NOOM Müük kasutatakse toitlustuses, jaemüügis ja muuseumides. Näiteks tarkvara NOOM eristub teistest, kuna ei ole kassasüsteemi nime all, vaid on lihtsalt NOOM müük. Lisaks on süsteemi võimalik kasutada muuseumides, mida teised tootjad oma toodete tutvustamisel ei märkinud. R-Keeper pakub lahendust kasutada süsteemi nii, et on võimalik liita Ipad või Ipod-ile kasutades suure kassa asemel. Sellega on üks samm lihtsam tellimusi vastu võtta ning kokale tellimust ütle mata edastada, sest kõik jookseb läbi süsteemi otse köögi Ipad. Kõikide tootjate sarnasus seisneb selles, et neid võib kasutada ükskõik millises toitusettevõttes, sest kõik nad toimiksid ilma rikuteta ning enamus on puuetundliku ekraaniga.

Neljandal kohal positseerub Majandustarkvara OÜ (vt tabel 4), kellel on vähem kokkupuudet toitlustusettevõtetega, kuid siiski selle toodet Erply kasutatakse paljudes toitlustusasutustes. Osühing hakkas tegutsema alates 2005. Erplyd kasutatakse poodides, toitlustusettevõtetes ja ka teenindustusettevõtetes nagu näiteks piletimüük.

Lisaks eelnevatele tootjatele loodi 1994. aastal OÜ Eetasoft. Kassasüsteem kannab nime Eeva kassasüsteem. Eeva kassasüsteem on üks vanimatest, kuid kõige sagedamini kasutatav programm. 2017. aastal on muutnud OÜ Eetasoft oma nime, mis on Eeva Majandustarkvara. Järgnev, kuid vähekasutatav UCS Estonia OÜ toodet kassasüsteem kannab nime R-Keeper. UCS Estonia OÜ on tegutsenud aastast 2003, ametlikult avalikustas aastal 2006. Samal aastal 2006, sai firma käibemaksukohustuslaseks, sest firma käibe ületas 16 000 eurot. R-Keeper kassasüsteemi kasutatakse majutusettevõtetes ja ööklubides ning lisaks sushi toitlustuses. Mujal maailmas ka muudes toitlustusettevõtetes, kuid neid toitlustuskohti Eestis pole.

Üks uuematest kassasüsteemi tootjatest ja paljudele võõras on asutatud 2013, mis kannab nime Iceleaf OÜ. Firma tegeles kassasüsteemide arendamisega ja 2014. aastal tegeles firma ka kassasüsteemide paigaldamisega. Kuna turul on see tootja olnud kõigest 4 aastat, pole firma veel palju arenenud ja ka kliente on vähem kui võrrelda teiste tootjatega. Selle tõttu otsustas firma 2016. aastal võtta käsile uus projekt Motorz.com ning lõpetada kassasüsteemide tootmise. Uues projektis tegeletakse rahvusvaheliste sõidukuulutuste müügiportaaliga.

Küsimustiku vastuste analüüsist nähtub see, kuidas toimub roogade süsteemi sisestamine, kas tegemist on kaaluga või roogadena. Selgus, et kõik vastajad eelistasid sisestamist roogadena. Retseptid ja selle sisu on eelnevalt liidestatud süsteemiga, et retseptid laekuksid automaatselt *online* kassasüsteemi läbi kassaaparaadi. Erand on kaalutoodetel ehk buffee toitudel, sest neid on vaja kassades kaaluda ning nende kilohind on eelnevalt teada. Kaalutoit jaguneb kaheks, ühed on vähe toiterikkad nagu näiteks kapsas ja oliivid, ning nende kaaluhind on odavam. Ning kallim kaalutoit sisaldab juba näiteks heeringat ja mune, mis on viis kuni kuus eurot kallim.

Kolm kassasüsteemi tootjat olid teinud kassasüsteeme *online* programmis ja üks tootja ID Süsteem oli loonud *online-offline* süsteemi, et alati ei pea olema interneti vahendusel, hiljem saab andmeid ise automaatselt edastada. See on selle firma eelis võrreldes teiste tootjatega.

Küsimusele, kas riik saab omalt poolt aidata ettevõtjat, et hõlbustada paremat tööd MTA-ga, tuli palju erinevaid vastuseid (vt lisa 3). Vastuste põhjal võib järeldada, et riik peab hakkama seadusi läbi vaatama ja arvestama ettevõtjate soovidega. Kui riik soovib, et maksumaksja oleks aus ja ei varjaks oma käivet ning teeb talle soodustuse näiteks käibemaksult, siis peab ettevõtja olema valmis ka kasutama MTA poolt kehtestatud *online* kassasüsteemi. Lisaks on tootjal kartus, et andmed võivad lekkida ning ei ole piisavalt kaitstud. Juhul kui peaks midagi juhtuma, siis saavad kolmandad isikud need andmed ettevõtte vastu enda kasuks kasutada.

Küsimusele, mis tingimustel on tootjad nõus muutma oma *online* kassasüsteemi, et oleks võimalik MTA-l näha jooksvaid raporteid ja andmeid ja muud vajalikud dokumendid. ID Süsteem võttis enamuse teiste arvamustest kõik kokku, sest nende vastustes esines väited, mida esines ka teistel tootjatel. Väideti, et kolmandate isikute eest peab kaitse peal olema, et andmed ei lekiks (vt lisa 3).

Kokkuvõttena selgus, et Äriregistri andmetel EMTAK koodi järgi on programmeerijaid palju, kes tegelevad kassasüsteemide tootmisega, kuid puudub lisainformatsioon nende tegevuste kohta. Seitsme kassasüsteemi tootjad kinnitavad, et nende programme on lihtne kasutada ja nende kasutamise võimalusi on lihtne õppida. Mõningatel tootjatel on loodud isegi 24 tunnine infoabi telefon, kuhu võib iga kell helistada ja abi küsida. Kolm kõige suurema käibega kassasüsteemide tootjat on Ektaco AS, ID Süsteemide AS ja Astro Baltics OÜ. Vastuseid analüüsid selgus, et tootjad on valmis ühtset *online* kassasüsteemi looma, juhul kui kliendid on sellega nõus. Lisaks peab olema loodud turvaline ala, kus neid hoida ja kuidas kaitsta andmeid kolmandate isikute eest. Tootjad soovivad Rahandusministeeriumi toetust, et luua uus kassasüsteem ning muutma õigusakte.

2.2 Toitlustusettevõtjate valmisolek kassasüsteemidele üleminekuks

Kõige suurem abiline töötajatele restoranides, pubides, kohvikutes ja muudes toitlustusasutustes on kassaaparaat, mida kasutatakse tööl kõige rohkem. Kassaaparaat säilitab tellimusi ja toidu maksumise ning aitab ettevõtjal kontrollida müügiraporteid, rahaliste vahendite ja müügikäibete ühtivust.

Selleks, et teada saada, kas toidlustusettevõtjad on nõus üle minema ühtsele *online* kassasüsteemile, on kogutud nende arvamusi küsimustikuga (vt lisa 4). Toidlustusettevõtete alla kuuluvad baarid, pubid, restoranid, bistrood, jne. See tähendab, et kõik ettevõtted, kes serveerivad jooke või toite. Kuna küsimustik oli koostatud anonüümselt, siis seetõttu ei ole võimalik avaldada ettevõtjaid, kes küsimustele vastasid.

Küsimustik, mis koosnes viiest küsimusest oli saadetud 188 ettevõtjale, millest vastuseid tuli ainult kahekümnelt (registrikoodidega: 10615671, 11373454, 10451560, 10195364, 11990810, 11334000, 10589270, 11238791, 11273631, 10178710, 11810825, 11502398, 12087816, 11261258, 11352104, 11463536, 11239328, 10571502, 12597397, 10299313), mis moodustab 10,6% vastanutest. Oli ka neid ettevõtteid, kes kustutasid kirja ja ega soovinud kirjale vastata. Ülejäänud ettevõtjatt, kes ei saanud või ei soovinud vastata, tõid põhjuseks järgneva:

- ei soovi vastata;
- ettevõtte suletakse varsti;
- ettevõtte ei tegutse hetkel;
- pole aega küsimustele vastata.

20 ettevõtjat avaldasid oma arvamust, kas nad kasutavad kassasüsteemi või ei. 35% ettevõtjatest vastas, et kasutavad erinevate tootjate poolt loodud kassasüsteemi, millest kasutati ID Süsteemide AS-i, MsPos, Ektaco CompuCash ja Buumi. Ülejäänud kolm ettevõtjat oma kassasüsteemi ei avaldanud. 65% ettevõtjatest ei kasuta *online* kassasüsteemi ja selleks oli mitmeid põhjusi. Kõige sagedamini toodi välja, et kuna tegemist on väikese ettevõttega, siis ei ole kassasüsteemi vaja ning piisab ainult kassaaparaadist ja kassalindist, mis prindib tšekke. Lisaks põhjendati, et kuna sularaha käive on niivõrd väike, siis ei pea seda praegu vajalikuks ning esitatakse sularaha sissemaksed raamatupidamisele üks kord kuus koos vajalike dokumentidega. Ning viimane põhjus oli see, et kassasüsteem on liiga kallis, et seda endale lubada. Aruanded sisestatakse käsitsi kuu lõpus kassa väljavõtte alusel.

Sellest ka järeldus, mida väiksem ettevõtja, seda vähem on tal huvi kallist kassasüsteemi soetada, kuna puudub vaba ressurss ning sularaha tehingud sisestatakse käsitsi alles kuu lõpus. Kellel kassasüsteem on olemas, nende ettevõtete tööprotsess on lihtsustatud, sest nemad ei pea midagi lisaks sisestama, vaid kassasüsteem teeb ise kogu töö.

Järgmine küsimus oli, et kuidas mõjutaks ettevõtjat, kui minna üle ühtsele *online* kassasüsteemile. 42,9% vastanud jõudsid ühele järeldusele, et ettevõtja tööd see ei mõjuta, kui on dokumendid kaitstud kolmandate isikute poolt. Teised ettevõtjad olid erineval arvamusel. Nemad pakkusid lahendusi, et tuleks üle viia ühtsele süsteemile kõigiga üheaegselt, et oleks võrdne konkurents. Lisaks tekitas neile muret ka see, et kui kaob Internet, kuidas siis saab tööd jätkata. Ühtne süsteem nõuab lisakulutusi, mis nõuab palju ressursi, jääb küsimus õhku, et kes selle kinni peab maksma, mis tekitab ettevõtjates pahameelt. Nemad ei ole nõus kõik lisakulutused oma piiratud ressursiga tasuma.

Mitmed ettevõtjad vastasid, et neid see ei häiriks kui minna ühtsele süsteemile, peaasi, et andmed ei leki kolmandatele isikutele, sest siis puudub andmekaitse. Arvatavasti on see kallis protsess, et luua uued kassad, koolitada töötajaid ning lisaks programmi ostmine. Kõige suuremat hirmu tekitas see, et kui kaob ära internet, siis ei saagi sel hetkel ostu või müüki sooritada. Üks võimalustest on tasuda sularahas ja hiljem kui internet on tagasi, siis saab alles müüki sisestada ehk siis tagant järgi. Kui peaks üle minema igal pool ühtsele süsteemile, siis peab seda tegema näiteks maakondadena, et alustada suurematest keskustest nagu Tallinn, Tartu ja Pärnu ning liikuda väiksemate keskuste poole.

20 ettevõtjast vastasid ausalt sellele küsimusele viis (25%), kes on nõus üle minema vabatahtlikult *online* kassasüsteemile, et mida avatum ja ausam on konkurents, seda parem ja kindlam on ettevõtlusega tegeleda. Näiteks, kui peaks midagi katki minema *online* kassasüsteemil, siis selle parandamine on kahekordselt kallim kui tavalise kassaprogrammi rikke eemaldamine, mille pealt saab kulutusi kokku hoida. Üks vastajatest arvab, et meie riik on korrumppeerunud ja puudub kokkuhoid bürokraatialt, just selle usalduse puudumise tõttu ei ole nõus ka vabatahtlikult ühinema. Kindlasti peab uus *online* kassasüsteem olema hästi testitud ja töökorras, et ei tekiks töö tegemise ajal probleemi, et ei ole võimalik klienti teenindada. Kindlasti poleks nõus mitmed ettevõtjad „katsejänesteks“ hakkama, kuid põhjusi ei soovitud kommenteerida. Neljal ettevõttel, kellel puudub kassasüsteem, ei saanud sellele küsimusele vastata.

Vastusele, et mis tingimustel olete nõus muutma oma kassasüsteemi nähtavaks MTA-le, et nad näeksid *online* pildis Teie ettevõtte sissetulekut, mille põhjal saab maksuhaldur analüüsida maksustamisperioodi müügikäivet.

Siin esines palju erinevaid arvamusi ning „huvitavaid“ ettepanekuid:

- Kõik uuendused, mida on vaja sisse tuua, peab tasuma Rahandusministeerium, mitte väiksed ettevõteted, kes juba niikuinii tasuvad Eestile piisavalt palju makse.
- Kes on see isik, kes kontrollib maksuhalduri tööd, et ei edastaks firmasisest infot teistele ettevõtjatele. Jääb mulje, et riivatakse isikuvabadust, kuna maksuhalduril on vaja teada, mis ajal töötaja end sisse ja välja registreerib.
- Kui palgaprogramm ja muu raamatupidamine oleks kõik ühes kohas, siis see oleks atraktiivne, see oleks kokkuhoid andmesisestajate ja raamatupidajate kulude suhtes. Loomulikult peab see olema ohutu ja häkkimiskindel ning kulutusi kokkuhoidev programm ehk siis kindel kui pank ja garantiiga.
- Ei näe tingimusi, millega oleks nõus arvestades meie regionaalpoliitikat.
- Kui on *online* kassasüsteem seadusega ette nähtud ja selle kulutused hüvitatakse.
- See vajab harjumist, et edastada kogu infot maksuhaldurile, sest siiani on firmasisesed liikumised olnud konfidentsiaalsed.
- See peab olema üldine nõue.
- Huvitav oleks teada, millal saan samasuguse küsimuse Töötukassalt, kes sooviks vaadata *onlines* kui palju töökäsi on ettevõttes puudu ja suunama oma nimekirjast neid Tööturule. Kui ma astusin ettevõtlusteele 25 aastat tagasi ja siiani olen suutnud ise välja arvutada oma käivet, siis miks on üldse vajalik keegi ametnik, kes uskumatu küll, osutub nüüd minust targemaks ja osavamaks arvutajaks. Umbes 80% toimub ülekannetega (koolitootlustus, catering, kaardimaksud) ehk ei näe vajadust veelgi rohkem oma ettevõtet kuskile andmebaasi avaldada.
- Oleme nõus ainult, siis kui kõigile tehakse kohustuslikuks üleminek ning on nõus ka töötajaid koolitama.

20 vastajast ei avaldanud oma arvamust 25% vastanutest, sest neil puudub arusaam kassasüsteemist, kuna kasutavad siiani ainult kassaaparaati, millest neile piisab ning teevad kuu lõpus sularaha kohta tulevaid ordineid ja kinnitusi. Ning rohkelt sooviti, et riik peab seda seadusega ühtsustama, et kõigil oleksid võrdsed nõuded. Lisaks peab omalt poolt toetama Rahandusministeerium ning kuidagi heastama seda tingimust.

Analüüsi tulemustes selgus, et nii kassasüsteemide tootjad (vt alapeatükk 2.1) ja toitlustusettevõtjad on ühel arvamusel, selles et Rahandusministeerium peab neid toetama. Kogu informatsioon, mida MTA oma valdusesse saaks, jääks konfidentsiaalseks ning ei satuks kolmandate isikute kätte ehk siis muuta *online* süsteem turvaliseks.

Lähtudes teooriast, analüüsid kahe riigi näiteid ning tootjate ja toitlustusettevõtjate küsimustiku vastuseid tehakse MTA-le järgmised soovitused:

1. Üleminna ühiselt üle *online* kassasüsteemile üheaegselt.
2. Üleminek võiks olla seadusega ette nähtud ning kulutused peaksid olema hüvitatud, nii töötajate koolitamine kui ka uute süsteemide paigaldamine.

Maksuhalduri töö lihtsustamiseks tasuks üle minna kõikidel riikidel ühele ja samale *online* kassasüsteemile. Lihtsaim variant on võtta olemasoleva kassasüsteem ja seda arendada nii palju kui on vaja. Ülejäänud funktsioonid jääksid kassasüsteemil samaks. See aitaks kaasa riigi majandusele ja vähemale varjamisele ning meie riigi heaolu tõuseks mitmeid kordi. MTA saab kätte õiged käibemaksu deklaratsioonid ja see lihtsustaks ka kontrollida tööjõumakse.

Kokkuvõttena järeldeb, et 75% vastanutest oleksid nõus *online* kassasüsteemile üle minema, kui täita ettevõtjate tingimused või soovitused. Need on näiteks, uuendused peaksid olema tasutud Rahandusministeeriumi poolt. Lisaks infoandmed, mis satuvad maksuhalduri kätte ei tohi levitamiseks minna kolmandatele isikutele. Ning kassasüsteem peab olema atraktiivne – kõik rakendused ühes süsteemis. Kassasüsteemide tootjatel on suurim soov *online* kassasüsteemi tootma hakata ainult siis, kui kaupmehed ehk kliendid, kes nende teenust kasutavad, oleksid ise initsiatiivsed. See avaldus peaks tulema nende poolt, et muuta kassasüsteemi *online* kassasüsteemiks.

KOKKUVÕTE

Eestis kasutatakse erinevaid kassasüsteeme, mis aitavad säästa aega ja tagada kontrolli raharingluse üle. Kassasüsteemidel on mitu ülesannet: müük sularahas, kaardimaksete registreerimine, raha sisse- ja väljamaksed, müügiaruannete koostamine, laoseisu kontroll, müügiandmete automaatne vahetus läbi interneti või andmekandja. Kassasüsteemid on kasutusel paljudes erinevates organisatsioonides. *Online* kassasüsteemid on peamiselt suunatud restoranidele, baaridele, kauplustele, teenindusasutustele, jae- ja hulgimüügikettidele, hotellidele, tootmis- ja müügiettevõtetele.

Online kassasüsteemide lõputöö teema aktuaalsus seisnes selles, et MTA üheks prioriteetsemaks eesmärgiks on muuta toitlustusvaldkonna sektori raharinglus läbipaistvaks, et tagada tööjõu maksustamise kontrolli erinevate maksude laekumise kohta ja saada parem ülevaade sularaha käitlemise üle ettevõttes. Kuna sularahakäive ja töötasud on omavahel seotud, siis sellega seoses kaasnevad ka riskid - ümbrikupalgana tasumine varjatud käibe näol.

Töö uudsus oli vaja välja uurida *online* kassasüsteemide tootjate olemasolu ja ettevõtjate poolt *online* kassasüsteemi kasutuselevõtu võimalused ja tingimused. MTA on arvamusel, et paljud toitlustusettevõtjad ei ole teadlikud *online* kassasüsteemi olemasolust ja sellega kaasnevatest võimalustest. *Online* kassasüsteemidest ei ole palju informeeritud ega ettevõtjatele tutvustatud. Lisaväärtusena teavitatakse MTA-d tootjate ja ettevõtjate valmisolekut *online* kassasüsteemile üleminekuks.

Töö probleemiks on see, et MTA andmetel kasutavad ettevõtjad erinevaid kassaaparaate, milles ei saa kassaandmeid taastada (kuna vanad kassad seda lihtsalt ei võimalda), ning seega takistavad nii maksumenetluse läbiviimist kui ka rikuvad raamatupidamise seaduses sätestatud, mis hõlmavad algdokumentide sisu ja säilitamise kohustust. Vältides käibe avalikustamist võivad toitlustusettevõtjad varjata käivet, vältida käibemaksu tasumist ning maksta töötajatele varjatud töötasu. Võib tekkida olukord, kus tasutakse enamus töötasu ümbrikupalgana ning välditakse tööjõumaksude tasumist.

Töö eesmärgiks oli selgitada välja erinevate *online* kassasüsteemide kasutamise võimalused Eesti toitlustusettevõtetes.

Esimeseks uurimisülesandeks oli anda ülevaade erinevatest kassasüsteemidest. Selgus, et kassa mõistet on võimalik lahti mõtestada erineval moel ning sellest räägiti esimeses alapeatükis. Kassaparaat ei saa töötada lisaseadmeteta tšekki printijata ega triipkoodi lugejata. Kassasüsteem on programmeeritud arvutisüsteemi abil kassadesse ning sellega tegelevad kassasüsteemi tootjad. Kassasüsteem lihtsustab kassapidaja tööd, kuna süsteem arvutab ise kõik maksud ja muu vajalik informatsioon juurde.

Teiseks uurimisülesandeks oli anda ülevaade *online* kassasüsteemide kasutamisest Ungari ja Belgia riigi näitel. Uurimisülesande lahendamisel selgus, et *online* kassasüsteemile ülemineku toimus sunniviisilisel, kuna vabatahtlikult ei soovinud seda keegi. Käibemaksu alandamise näol. Kogu protsess, et üle minna ühtsele *online* kassasüsteemile kestis 2-4 aastat, mille hulka kuulus süsteemide testimine, seaduste muutmine, lubade väljastamine jms. Mõlemal riigi eesmärk on muuta kassasüsteem läbipaistvaks.

Kolmandaks ülesandeks oli vaja analüüsida kassasüsteemide tootjate arvamust *online* kassasüsteemile ülemineku kohta. Tootjad suhtusid sellesse skeptiliselt, kuid nad soovisid, et see esimene samm tuleks ettevõtjate poolt, kes oleksid nõus selle ettepanekuga. Lisaks toodi välja erineva seitsme tootja kassasüsteemide omadused ja väike ülevaade, mis ajast nad tegutsevad ja mis on kasutusvõimalused. 4 tootjat vastasid, et nende kassasüsteem on juba *online* süsteemina ning kassasüsteemid olid loodud just spetsiaalselt toitlustusettevõtete jaoks.

Neljandaks uurimisülesandeks oli vaja analüüsida toitlustusettevõtjate valmisolekut *online* kassasüsteemile üleminekuks. Uurimisülesande lahendamisel selgus, et 20st ettevõtjast on 8 (40%) nõus üle minema ühtsele *online* kassasüsteemile vabatahtlikult, kui ei lisandu lisakulusid või kui neid tasub Rahandusministeerium. Lisaks nendest ettevõtetest oli kasutusel kassasüsteem 50% ettevõtjatel. Üks tingimustest, et jõuda ühtsele *online* kassasüsteemile on ka see, et firma ei pea ise oma töötajaid välja õpetama, kuidas kasutada uut kassasüsteemi ning see peab olema kõigile tehtud kohustuslikuks, et ei tekiks konkurentsi.

Edaspidi võib täiendavalt uurida, kui palju läheb tootjale ja ettevõtjale *online* kassasüsteemile ülemineku maksma ja *online* kassasüsteemiga tulenevaid riske.

SUMMARY

This diploma work is focused on service-providing catering companies that use different forms of ownership. Companies in the catering field are characterized by choice of services and the scale between quality and price. The cash-register systems dealt in this diploma work are the ones with online cash-register system that provide data directly to the taxation authorities.

The title of this thesis is „The Online Cashier Systems in Estonian Catering Enterprises“ It is written in Estonian, it contains two main chapters, both containing two subsections that amount up to 56 pages. The author refers to 34 sources.

The issue is that according to the Estonian Tax and Customs Board, entrepreneurs use different kinds of cash-registers that do not have the capability of restoring old data due to the age of the systems, therefore obstructing tax procedures and breaking the law of accounting which states that all original data and documents are obliged to be preserved. This situation creates an issue where catering entrepreneurs could easily hide their company's turnover, not pay sales nor labor taxes and pay their workers hidden salaries.

The goal of this diploma work is to figure out the possibilities of us online cash-register systems in Estonian catering enterprises.

The questionnaire was conducted amongst the cash-register system manufacturers as well as the users of the system who were trying to give their opinion about the transition to the online cash-register system. Moreover, comparison between Hungary and Belgium and their changes in tax growth and general situation change in the country has also been brought up.

Emanating from the analysis, the following recommendations to the Estonian Tax and Customs Board were made:

1. Companies agree to use a unified cash-register system if the state changes the current in force legislation and the Ministry of Finance helps the companies with resources.

2. The manufacturers are willing to put in changes to their systems if the entrepreneurs wish for it.

VIIDATUD ALLIKATE LOETELU

Arrak, S. 2016. *Ettevõtte jätkusuutlikkus Vaasan Baltic AS näitel*. Lõputöö, Tallinn: Sisekaitseakadeemia

Astro Baltics, 2017. *Noom kassatarkvara*. [Võrgumaterjal] Leitav: <http://www.astrobaltics.eu/kassatarkvara/> [Kasutatud 20. 03. 2017].

Berns, M., Townend, A., Khayat, Z., Balagopal, B., Reeves, M., Hopkins, S.M., Kruschwitz, N. 2009. *Sustainability and Competitive Advantage*. MIT Sloan Management Review, 51(1), pp. 20-26 [01. 12. 2016].

Directo, 2016 *Directol on tavalise majandustarkvara ees olulisi eeliseid*. [Võrgumaterjal] Leitav: <http://www.directo.ee/et/eelised.html> [Kasutatud 01. 12. 2016].

Ektaco AS, 2017 *Kassasüsteemid restoranidele, pubidele, kauplustele, spordiklubidele - CompuCash*. [Võrgumaterjal] Leitav: <http://www.ektaco.ee/kassasusteemid> [Kasutatud 20. 03. 2017].

ERPLY AS, 2016. *Kassa- ja laotarkvara. 3 põhjust miks eelistada meid!*. [Võrgumaterjal] Leitav: <http://ee.erply.com/voimalused> [Kasutatud 02.11.2016].

Eesti Keele Instituut, 2009. *Eesti keele seletav sõnaraamat*. [Võrgumaterjal] Leitav: <http://www.eki.ee/dict/ekss/> [Kasutatud 01. 12. 2016].

Eeva majandustarkvara, 2017. *Kassasüsteem*. [Võrgumaterjal] Leitav: <http://eetasoft.ee/eeva/moodulid/kassasysteem/> [Kasutatud 20. 03. 2017].

Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus, 2016. *Toitlustus*. [Võrgumaterjal] Leitav: http://www.eas.ee/images/doc/ettevotjale/alustamine/tegevusalade_abc/toitlustus.pdf [Kasutatud 01. 12. 2016].

Federal Public Service Finance, 2015. *The Certified Cash Register System*, p. 4-45. [01. 12. 2016].

Gerstner, L, 2017. Family Finances. *Credit, Debit or Cash*. Mar2017, Vol. 71 Issue 3, pp. 32-35 Leitav: Kiplinger's Personal Finance [20. 03. 2017].

Güldenkoh, M., Silberg, U., 2014. Impact of the Changing European Union Regulations on Estonian Accounting Policies. Discussions on Estonian Economic Policy: Developments in the EU Member States After the Economic Crisis, No. 2, pp. 80-98. Leitud: Social Science Research Network. [Kasutatud 01. 12. 2016].

Hayman S., 1981. *Cash-Register Technology: What's New for Restaurants* Cornell Hotel & Restaurant Administration Quarterly. Nov81, Vol. 22 Issue 3, p. 674, p. 1 Black and White Photograph. Leitud: Business Source Complete [Kasutatud 01. 12. 2016].

Patent US, 1983. *Electronic cash register system for food dispensing business*. [Võrgumaterjal] Leitav: <https://www.google.com/patents/US4396985> [Kasutatud 01. 12. 2016].

Hungarian Trade Licensing Office, 2016. *The activity of the Hungarian Trade Licensing Office*. [Võrgumaterjal] Leitav: <http://mkeh.gov.hu/> [Kasutatud 01. 12. 2016].

Iceleaf OÜ, 2017. *Kassatarkvara*. [Võrgumaterjal] Leitav: <http://www.iceleaf.ee/#kassatarkvara> [Kasutatud 20. 03. 2017].

ID Süsteemide AS, 2016. *Kassasüsteem Buum*. [Võrgumaterjal] Leitav: <http://www.ids.ee/index.php/tarkvara/buum> [Kasutatud 01. 12. 2016].

Irašin, K. 2016. *Kliendilojaalusprogrammi loomine kaubandusettevõtte Pesuparadiis OÜ näitel*. Lõputöö, Tallinn: Tallinna Tehnika Kõrgkool

Managing Office Service, 2016. *Products and Services*. [Võrgumaterjal] Leitav: <http://www.posmis.com/products.html> [01. 12. 2016].

Mettes, S., 2017. *Wait, what is money?* Christianity Today. Jan/Feb2017, Vol. 61 Issue 1, p. 30-32. Leitud: Christianity Today [20. 03. 2017].

National Tax and Customs Administration of Hungary, 2014. *The Online Cash Register System in Hungary – general overview*, pp 1-34. [02.11.2016].

Parker, S., 2014. Small Business Economics. *Who become serial and portfolio entrepreneurs?* Vol. 43 Issue 4, pp 887-898. Leitud: Business Source Complete [20. 03. 2017].

Põld, P. 2016. *Kes on ettevõtja?*. [Võrgumaterjal] Leitav: http://www.eope.khk.ee/oo/evoti/ettevotlus/kes_on_ettevtja.html [Kasutatud 01. 12. 2016].

Raamatupidamise seadus (2017)

Rajewski, Z., 2016. *Gross Domestic Product*. Journal Eastern European Economics Volume 32, 1994 - Issue 4 pp. 71 [01. 12. 2016].

Riigikantselei, 2016. *Üldandmed*. [Võrgumaterjal] Leitav: https://www.eesti.ee/est/teemad/riik/eesti_vabariik_2/uldandmed [Kasutatud 01. 12. 2016].

Сидорова, Н.П., 2011. *Новые правила кассовой дисциплины в 2011 году*. [Võrgumaterjal] Leitav: <http://cyberleninka.ru/article/n/novye-pravila-kassovoy-distipliny-v-2011-godu> [01. 12. 2016].

Tardos, M., 1987. European Economic Review. *The Role of Money in Hungary*. Volume 31, Issues 1-2, pp. 125. Leitud Science Direct [01. 12. 2016].

Tolk, Ü., 2016. *Ettevõtte olemusest*. [Võrgumaterjal] Leitav: http://www.lvrkk.ee/kristiina/piret/ettevotlus/ettevtluse_olemus.html [Kasutatud 01. 12. 2016].

Trading Economics, 2016. *Hungary GDP* [Võrgumaterjal] Leitav: <http://www.tradingeconomics.com/hungary/gdp> [Kasutatud 01. 12. 2016].

Äriseadustik (2017)

Välisministeerium, 2014. *Belgia üldandmed* [Võrgumaterjal] Leitav: <http://www.vm.ee/et/1-uldandmed> [Kasutatud 01. 12. 2016].

USC OÜ, 2016. *Tarkvara*. [Võrgumaterjal] Leitav: <http://www.ucs.ee/solutions-ee> [Kasutatud 01. 12. 2016].

Yasuo, S., 1991. United States Patent: Suzuki. *Electronic cash register having discount prices selected by customer level*. US 07/260,059, pp. 1. Leitud: Ebschohost [01. 12. 2016].

LISAD

Lisa 1. Kassasüsteemide tootjad

Järgnevate kassasüsteemide tootjate kodulehtede põhjal on koostatud koondtabel, mida esitatakse töös.

Astro Baltics, 2017. *Noom kassatarkvara*. [Võrgumaterjal] Leitav: <http://www.astrobaltics.eu/kassatarkvara/> [Kasutatud 08. 02. 2017].

Directo AS, 2016. *Directol on tavalise majandustarkvara ees olulisi eeliseid*. [Võrgumaterjal] Leitav: <http://www.directo.ee/et/eelised.html> [Kasutatud 01. 12. 2016].

Eeva majandustarkvara, 2017. *Kassasüsteem*. [Võrgumaterjal] Leitav: <http://eetasoft.ee/eeva/moodulid/kassasysteme/> [Kasutatud 08. 02. 2017].

Ektaco AS, 2016. *Kassasüsteemid restoranidele, pubidele, kauplustele, spordiklubidele - CompuCash*. [Võrgumaterjal] Leitav: <http://www.ektaco.ee/kassasusteemid> [Kasutatud 01. 12. 2016].

Erply OÜ, 2016. *Kassa- ja laotarkvara. 3 põhjust miks eelistada meid!*. [Võrgumaterjal] Leitav: <http://ee.erply.com/voimalused> [Kasutatud 01. 12. 2016].

Iceleaf OÜ, 2017. *Kassatarkvara* [Võrgumaterjal] Leitav: <http://www.iceleaf.ee/#kassatarkvara> [Kasutatud 08. 02. 2017].

ID Süsteemide AS, 2016. *Kassasüsteem Buum*. [Võrgumaterjal] Leitav: <http://www.ids.ee/index.php/tarkvara/buum> [Kasutatud 01. 12. 2016].

USC OÜ, 2016. *Tarkvara*. [Võrgumaterjal] Leitav: <http://www.ucs.ee/solutions-ee> [Kasutatud 01. 12. 2016].

Lisa 2. Ankeetküsimustik kassasüsteemide tootjatele

Tere lugupeetud kassasüsteemide tootjad,

olen Sisekaitseakadeemia kadett, kes on kirjutamas lõputööd teemal Online kassasüsteemide kasutamise võimalused Eesti tootlustusettevõtetes. Sooviksin saada Teie arvamust esitatud küsimustele.

Kirjeldan Teile lähemalt, mis on *online* kassasüsteem. See on *online* pildis võimalik näha ettevõtete sissetulekuid ja väljaminekuid. Samuti erinevad tehingud nagu näiteks kustutamine ja muutmine. Lisaks süsteem näitab ka kasutajate sisse- ja väljalogimisi. Andmeid on võimalik näha ükskõik, mis hetkel ja kellaajal, sest see on avalik maksuhaldurile. See lihtsustaks maksuhalduri tööd ja sellega seoses ei kohusta kohal käimisi.

Küsimused on järgnevad:

1. Kuidas töötab Teie kassasüsteem, mis on selle tööpõhimõte?
2. Kas süsteemi saaks kasutada ka *online* võrgus, on olemas varu ja taastamise võimalused?
3. Ma saan aru, et Te pakute kasutamisevõimalust ka tootlustusettevõtetele. Seega kuidas toimub menüüde sisestamine süsteemi? Kas see toimib kaaluna või roana?
4. Mis Te arvate, kas riik saab midagi teha ettevõtja jaoks, et hõlbustada paremat tööd. Näiteks teha koostööd Rahandusministeeriumiga ja Maksu- ja Tolliametiga, et viia kassasüsteemid *online* peale?
5. Kui palju läheks maksma kassasüsteemi muutmine *online*ks minemisel? Kas oleksite nõus kui Rahandusministeerium maksaks mingi % sellest summast?
6. Mis tingimustel olete nõus muutma oma kassasüsteemi nähtavaks Maksu- ja Tolliametile, et nad näeksid *online* pildis ettevõtjate sissetulekut?

Lisa 3. Ankeetküsimustik ettevõtjatele

Tere lugupeetud ettevõtja,

olen Sisekaitseakadeemia kadett, kes on kirjutamas lõputööd teemal Online kassasüsteemide kasutamise võimalused Eesti toitlustusettevõtetes. Sooviksin saada Teie arvamust esitatud küsimustele.

Kirjeldan Teile lähemalt, mis on *online* kassasüsteem. See on *online* pildis võimalik näha ettevõtete sissetulekuid ja väljaminekuid. Samuti erinevad tehingud nagu näiteks kustutamine ja muutmine. Lisaks süsteem näitab ka kasutajate sisse- ja väljalogimisi. Andmeid on võimalik näha ükskõik, mis hetkel ja kellaajal, sest see on avalik maksuhaldurile. See lihtsustaks maksuhalduri tööd ja sellega seoses ei kohustaks kohal käimisi.

Küsimused on järgnevad:

1. Kuidas töötab Teie kassasüsteem ja mis on selle tööpõhimõte?
2. Kuidas toimub menüüde sisestamine süsteemi? Kas see toimib kaaluna või roana?
3. Mis te arvate, kui Teie praegune kassasüsteem viiakse üle ühtsele *online* kassasüsteemile? Kuidas see Teid mõjutaks?
4. Kas Te oleksite nõus minema *online* kassasüsteemile vabatahtlikult?
5. Mis tingimustel olete nõus muutma oma kassasüsteemi nähtavaks Maksu- ja Tolliametile, et nad näeksid online pildis Teie ettevõtte sissetulekut, mille põhjal saab maksuhaldur välja arvutada maksustamisperioodi müügikäibe?

Lisa 4. Toitlustusettevõtjate nimekiri, kellele saadeti e-mail

Järgnevas tabelis on nende ettevõtjate, kellele saadeti küsimustik, registrikood ja meiliaadress.

	Ettevõtte	meil
11442899	A KLASS EHTUS, OÜ	mihkli@hotmail.ee
11269366	AARTISH, OÜ	helitostade@gmail.com
11378871	AB EXPERT OÜ	andrei@abexpert.ee
11253744	ADREANUS OÜ	tahir1@hotmail.ee
11909216	AG SERVICE OÜ	info@agc.ee
11938264	AHADELI, OÜ	ahadeli.tartu@gmail.com
12938042	ALANNAKS GRUPP OÜ	alannaksgrupp@mail.ru
12780243	ALFRED GURMEE OÜ	tasskohvi@hotmail.ee
10233455	Alfredi Pubi OÜ	alfred.pub@mail.ee
11334448	ALMIRANIX, OÜ	aliensik@yandex.ru
11244768	ALTUNBAS OÜ	info@tokyosushibaar.ee
10574727	AMERIM, OÜ	zanzibar@zanzibar.ee
12075747	AMIJAMI OÜ	55956001@mail.ru
10876319	ANADOLU OÜ	info@aserikook.ee
10337410	ANALAN, TÜH	analan@analan.ee
11445188	ANNI KÖÖGIS OÜ	anni@ep MARIA.ee
11492911	APARAN OÜ	aparan.ou@yandex.ru
12022870	ARARAT GRILL OÜ	arut@hotmail.ee
11209648	ARINBERD, OÜ	arinberdou@gmail.com
11254577	ARM SERVICES OÜ	zanna@avst.ee
11441747	ARTJOMI JUURES, OÜ	nelliiviy@mail.ru
10302564	ASTRI GRILL, AS	astri@astri.ee
10615671	AZAMAR, OÜ	info@seitsemerd.ee
11443947	AV TRADING OÜ	tanja-mihha@list.ru
10047445	BAMBA LOUNGE & PILJARD OÜ	luvitalr@hotmail.ee
11680015	BARCRAFT OÜ	sergei1975@list.ru
11321351	BAYSUN, OÜ	info@azeri.ee
10425255	BEK, OÜ	info@faetonrestaurant.ee
10820661	BELLANITA OÜ	bellanita@hotmail.ee
11625186	BREZZAR OÜ	vjatseslav58@mail.ru
11447371	BUENA TRADE OÜ	rgb@hotmail.ee
11212900	CAFE VELVET, OÜ	valentina@cafevelvet.ee
11240799	CARESUN, OÜ	info@kukuklubi.ee
11548592	CHAKRA OÜ	info@chakra.ee
11223826	CHEDI, OÜ	info@baysun.ee
11429858	CILLI OÜ	marketplace.oy@gmail.com

Lisa 4 jätk

	Ettevõte	meil
11465433	CITYMAN GROUP OÜ	marge@kohvipaus.ee
12076221	CITYMARINA OÜ	info@citymarina.ee
10859775	CITYPARTNER, OÜ	citypub@citypub.ee
11397727	CLUB CRYSTAL OÜ	clubcrystal@hot.ee
11373454	COTZE OÜ	cotze@hot.ee
12168495	CRU GRUPP OÜ	info@crurestoran.eu
11270211	DEVISE GRUPP OÜ	raikoa@gmail.com
10218674	DIXEN, OÜ	kookjakook@hot.ee
10393584	DORNSE, OÜ	miralda.vaher@gmail.com
10451560	DRAIVIA GRUPP, OÜ	rati.niko@mail.ru
11322675	EHAKAS, OÜ	niina@maitseelamused.ee
10488178	ELEVANT, OÜ	elevant@elevant.ee
12414942	ENZO CAFE OÜ	info@enzocafe.ee
10711179	ESPERAN, OÜ	info@revalcafe.ee
11490510	ESSENTS OÜ	hammadfranko@hot.ee
11239328	ESTFORCE, OÜ	texas@texas.ee
11451645	EVERAL TRADING, OÜ	info@saarepuhkus.ee
10067577	FAMINO, AS	kristjan@famino.ee
10195364	FEETER, OÜ	info@feeter.ee
11972485	FOOD24, OÜ	info@akbana.ee
11990810	FOODPROFF OÜ	kert@foodproff.ee
11417234	FREMEST OÜ	jaanap@jaanap.ee
11902007	FRESCO PARTNERS OÜ	virve.hansar@gmail.com
10394715	GLABOR OÜ	Glabor@hot.ee
12071318	GOODWIN SH OÜ	arve@steak.ee
12780701	GOURMET STREETFOOD OÜ	food@ttack.ee
11417915	GROSSROAD OÜ	info@nop.ee
11417341	HAMMAD FRANKO OÜ	gete@saarlane.ee
10591746	HANSACATERING, OÜ	info@hansacatering.ee
11334000	HELITOS TRADE OÜ	helen.aavarand@gmail.com
10589270	HIIEKIVI OÜ	vello.leitham@kohvik.ee
11945656	INDIA GATE OÜ	info@bollywood.ee
11908435	INGVER KOHVIKUD OÜ	yllar@villathai.ee
11231085	JÕEORU VILLA, OÜ	jana.virkila@mail.ee
11667303	KAETUD LAUAD, OÜ	info@peied.ee
11253388	KALASTUSTARBED, OÜ	aleksandrkala@hot.ee
10813900	KARIPLON, OÜ	ecoland@ecoland.ee
12664136	KASSIKOHVIK OÜ	helen.joudna@nurri.ee
11479224	KB TREND OÜ	aveorula@gmail.com
10789193	KENTMANNI PUB, OÜ	info@levikas.ee
10096403	KINAVER, OÜ	georg.bogatkin@gmail.com
11192925	KLUBI TEENUSED OÜ	platontinn@hotmail.com

Lisa 4 jätk

	Ettevõte	meil
11354043	KOHVIK SUUMIK OÜ	restoran.79@mail.ru
12236765	KOIDU KOHVIK OÜ	oie.toom@gmail.com
11479891	KOKARAAMAT, OÜ	monika353@msn.com
11238791	KUKU KÖÖGID, OÜ	info@jahtklubi.ee
11468083	KUPPEL TOITLUSTUS, OÜ	ou.justinica@gmail.com
11246431	KÕUE MÕIS OÜ	elenstudio@hotmail.com
11430471	KÖLERI DELI+POOD, OÜ	info@maxime.ee
11979234	LAADA, OÜ	kallekohver@hotmail.ee
11936288	LENDAV LIBLIKAS OÜ	argo@carmen.ee
11289216	LOTEMAN OÜ	Anne.daniel@mail.ee
11283478	LÖWENRUH, OÜ	info@aartish.ee
11317154	M KÕKS OÜ	ltdco@hotmail.ee
10808217	M.L.CATERING OÜ	info@mlcatering.ee
11865246	MAHARAJA CATERING OÜ	info@maharaja.ee
11992996	MAITAI, OÜ	andressoot@hotmail.ee
11050292	MANFRED, OÜ	al.ves@mail.ee
10460501	MAOKANDJA, OÜ	info@kallekusta.ee
11351926	MARIMAI OÜ	mari.kata@mail.ee
11313742	MARKET PLACE OÜ	marina@bistroo.ee
10995857	MAXIME, OÜ	info@maria.ee
12020640	MEELELAHUTUS TEENUSED OÜ	jooseptinn@gmail.com
11352104	MERINTAL, OÜ	marko.vaikmaa@gmail.com
10662995	METSIKU PIISONI SALOON, OÜ	puhuristisoogimaja@hotmail.ee
12245215	MIXRESTORAN, OÜ	maxim.ryndin@mail.ee
11273631	MOLESPOL, OÜ	riina@kem.ee
10357418	MOTEL MARIA, OÜ	info@labottega.ee
11317668	MÜNDENBURG, OÜ	rein@restoran.ee
11691310	NANO HOUSE OÜ	beatrice@nanohouse.ee
10921244	NEALG, OÜ	olevi@olevi.ee
10392047	NEITSITORNI KOHVIKU AS	neitsitorn@hotmail.ee
11365242	NORDEN HOLDING, OÜ	marina.vinter7@gmail.com
10345131	OFELO, OÜ	ofelo@hotmail.ee
10887889	OLDE ESTONIA OÜ	info@umbrellacs.eu
12052746	OLXCLUB OÜ	pohjaka@pohjaka.ee
11325283	ONGREEN OÜ	erki.saar.003@mail.ee
11475901	OSEIBO, OÜ	info@talukorts.ee
11379209	OSTRAT GRUPP OÜ	aigar@toiduproff.ee
10178710	OÜ Desoral	desoral@online.ee
11644999	OÜ GELSOMINO	rmp@sibio.ee
12211564	PARQ OÜ	gerda@parq.ch
11228404	PEETRI CATERING, OÜ	elenstudio@hotmail.com

Lisa 4 jätk

	Ettevõtte	meil
11692283	PEETRI GRUPP OÜ	raamatupidaja@savello.ee
10647688	PENTUM KAUBANDUS, OÜ	goga37@list.ru
12093627	PEOTEENUSED OÜ	info@bailabaila.ee
11345209	PIANO FOORUM OÜ	info@passioncafe.ee
11661785	PIANO SOLARIS OÜ	viirisepa@gmail.com
11810825	PIIP JA TUUT MÄNGUMAJAD OÜ	toomas@piipjatuut.ee
11502398	PIRITA BISTROO OÜ	info@pianogroup.eu
10714858	PIZZA GRANDE, OÜ	tonusibrits@hotmail.com
11359617	PITSAMEISTRID OÜ	puldre@hotmail.com
11423137	PJK HALDUS OÜ	info@hobekala.ee
10910588	POPULAR OÜ	harryrandma@gmail.com
11907223	PROSERVICE ASSETS OÜ	liivalaiapizza@gmail.com
11264831	PUHU RISTI SÖÖGIMAJA OÜ	peep@rebase.ee
11395651	PÕHJAKA MÕIS, OÜ	paldiski.pizza@gmail.com
12135343	R.K. RIIKAL OÜ	joeoruvilla@email.ee
10589169	RAHTEKS, OÜ	marislobu@hotmail.com
11393445	RANNAKAS OÜ	info@piritabistroo.ee
10650348	RARITEX, OÜ	info@merkaru.ee
11441061	REBASE SÖÖGITUBA, OÜ	ouehakas@hotmail.com
12060496	REDDRAGON, OÜ	reddragon.ou@gmail.com
11305033	RESTORAN DOMINIC OÜ	raamatupidaja@piisonifarm.ee
10821910	RESTORAN KADRIORG, OÜ	info@restorankadriorg.ee
12407209	RICE&NORI OÜ	Maksim@sushiplaza.ee
10535558	RISTIISA PUBI, OÜ	ristiisapubi@hotmail.com
11487941	RISTNAOTSA OÜ	info@chedi.ee
10237306	RIXMERI, OÜ	maurus@maurus.ee
11229036	ROHELINE ÕUN, OÜ	magid@hotmail.com
12473092	ROOSIKRANTSIO OÜ	roosikrantsiou@gmail.com
11606349	RUCOLA GRUPP OÜ	viktor@hotmail.com
11473138	SAAREBURGER OÜ	jaanap@jaanap.ee
11463536	SAAREPUHKUS OÜ	info@rannapaargu.ee
11385061	SAMISA GRUPP OÜ	sulps11@hotmail.com
11972232	SAMURAI SUSHI, OÜ	info@samurai-sushi.ee
11038514	SERVENTOR, OÜ	serventor@hotmail.com
11582117	SHAPLA OÜ	tanja-mihha@list.ru
11466078	SHARK BALTIC OÜ	laadacafe@hotmail.com
11963440	SILERI, OÜ	info@lounad.ee
12087816	SIMUS OÜ	info@sima.ee
11249240	SONEBURG, OÜ	maarika29@hotmail.com
11261258	SOOPÄRL OÜ	mihkli@hotmail.com
11450976	SPRING CAFE OÜ	ermelraido@gmail.com

Lisa 4 jätk

	Ettevõte	meil
10571502	ST.PATRICK'S, OÜ	info@patricks.ee
10989609	STRATOMAN, OÜ	nuria1@mail.ru
11446455	SULPS, OÜ	roland.nemeth@mail.ee
11510649	SUSHI CAT OÜ	info@sushicat.ee
11961122	SUSHI KITTY OÜ	maria@sushimon.ee
11489910	SÖÖGI SERVICE OÜ	rkrestin001@yahoo.com
11949701	SÖÖKLA PROJEKTID, OÜ	katrin.liivat@gmail.com
11470461	ZIP FOOD OÜ	zip.food@mail.ee
11983069	TALRESTO OÜ	mumarts@gmail.com
11320535	TAMMURI, OÜ	enkross@gmail.com
11333041	TARKESK OÜ	istanbul.kebab27@hotmail.com
11322557	TASSKOHVI, OÜ	zip.food@mail.ee
11321658	TIMMHAR, OÜ	maarak@hotmai.com
11355574	TOITLUSTAJA, OÜ	vaagns@mail.ru
10428638	TULIHEIN, OÜ	info@tulihein.ee
10847594	TUULEVESKI ARENDUSE OÜ	kikka@kikka.ee
11026698	TÖÖJAAM OÜ	olegwwt@gmail.com
11546854	UNIBUSINESS OÜ	boris.vakarjuk@mail.ee
12076244	URBAN STYLE COMPANY OÜ	francesco.varalli@gmail.com
12406670	VARIOM GRUPP OÜ	zi-nik@mail.ru
11620728	VB FINEST OÜ	vb.finest@gmail.com
11301957	WELLCOMEGROUP, OÜ	marimai7@hot.ee
11274373	VENTOLUKS, OÜ	info@sushicafe.ee
12120100	VERNALIA OÜ	info@vernaliakohvik.ee
10503469	VIIRISEPA OÜ	tiinatomast@hot.ee
12583120	VINMARK GRUPP OÜ	markohark@hotmail.com
11342146	VINS-SV OÜ	urvehang@gmail.com
11452320	VIP SHOP, OÜ	sadamarket@gmail.com

Lisa 5. Kassasüsteemide tootjate arvamused

Erply OÜ:

Pean kohe täpsustama, et me ei ole kassasüsteemide tootjad vaid kassa- ja laotarkvara pakkujad.

1. Erply on veebipõhine müügi- ja laovarvestuse süsteem
2. Andmed on turvaliselt hoitud ning varundatud ning neile pääseb veebipõhiselt ligi
3. Jah, meie tarkvara kasutavad ka mitmed toitlustusettevõtted. Iga müüdavale toidule luuakse retsept, kus kirjeldatakse komponentide laoartiklid ja nende kogused roa valmistamiseks.
4. Ei sooviks seda küsimust hetkel kommenteerida
5. Oleme nõus, kui keegi mingi protsendi maksab. Meie hinnad asuvad siin: <http://ee.erply.com/maksumus/>
6. Ligipääsu enda kontole saab vajadusel anda klient. Kuna Erply on eeskätt laovarvestusega ja müügiga tegelev tarkvara, siis MTA jaoks oleks olulisem ehk saada ligipääsu kliendi raamatupidamistarkvarale.

Ektaco AS:

Vabandan, kuid tunnistan et küsimused on minu jaoks veidi primitiivsed, seetõttu ka vastused pealispindsed, kuid tunnistan et teema ise on üsnagi aktuaalne – pilvetehnoloogia põhine „maksupilv“. Ehitus ja toitlustus on kuuldavasti sektorid, kus enim musta raha. Ma usun, et vähemalt osaliselt vastab see kuuldsus ka tõele.

Meil on aastas ligi kolmsada uut liitujat ja ligi sada, kes oma äri sulgevad, sageli jääb neil üles ka võlg, sh maksuvõlg...ma arvan et see on üks probleem, kõik ei tule äri ajamisega toime, kõik ei jää ellu. Need, kes ajavad pika perspektiiviga äri, mitte ei looda hõlptulu, nende motivatsioon on pigem mitte riskida. Riigiti on erinevaid lahendusi, sh. fiskaalseadusi, tehnoloogiaid. Eesti ja Soome on üldse väheseid kus puudub fiskaalseadus. Ma loodan et selles osas olete kodutöö ära teinud ja teate millest ma räägin. Läti teeb oma fiskaali muudatusi aastaid, üsna raskelt tulevad, kuna palju on vana fiskaaliga juurdunud süsteeme, tehnoloogiaid ja neid muuta on kulukas, keeruline. Horvaatias on raporteerimise kasutuselevõtt ja seda toona (ca 10a.) tagasi uusimal nõ.

võimalikul INTERNETI platvormil, läbi mingi ftp spets faili laadimine (mis tegelikult sündides juba moraalselt vana).

Raske on saada kõik osapooled standardeid järgima. Näiteks statistikaametis on ka elektroonselt upload võimalik (intrastat jmt.), kuid enamus eelistas käsitsi veebivormide täitmist Meie süsteemi on ONLINE, kus „multithread“ tehnoloogiline sünk. kassas tagab pausideta töö ka väga rasketes (võrgu)tingimustes. Tehniliste detailide osas ei hakka enam pikemalt.

Tegelikult on meil ka ühte-koma teist antud teema suunas tehtud, kuid see on hetkel „ärisaladus“.

1. Kuidas töötab Teie kassasüsteem, mis on selle tööpõhimõte? Online
2. Kas süsteemi saaks kasutada ka *online* võrgus, on olemas varu ja taastamise võimalused? Jah
3. Ma saan aru, et Te pakute kasutamisevõimalust ka toitlustusettevõtetele. Seega kuidas toimub menüüde sisestamine süsteemi? Kas see toimib kaaluna või roana? Üldiselt roana, vähem ka kaaluna, on palju variante, sh. on ühikute ja mõõtühikute süsteem. Suhted, nt TK=200g või plaadikook 1kg=1000g (sees on komponendid, sh allretseptid..), on kaaluroad, nn. buffee, kaalutooted (liidesed) jmt.
4. Mis Te arvate, kas riik saab midagi teha ettevõtja jaoks, et hõlbustada paremat tööd. Näiteks teha koostööd Rahandusministeeriumiga ja Maksu- ja Tolliametiga, et viia kassasüsteemid *online* peale? Nt. anda maksueelised neile, kes on nõus koostööks, kuid see ei tohiks kindlasti olla osapoolt diskrimineeriv (näiteks kui lahendus pole kaupmeeste huvides, siis pakkuja kaotab konkurentsieelise). Soov ja initsiatiiv meie suunas peaks tulema kaupmeestelt, mitte maksuametilt. Keeruline on leida see kolmepoolne win-win-win. Kõige hullem, kui tehakse seaduse muudatus, mis toob kaasa ebaefektiivsuse – nt.seaduse muudatuse tulemusel hakatakse kaupmeeste poolt pigem kassa aparate või veelgi hullem, arvelauda ja käsitsi kirjutatud tšেকে kasutama – mis oleks kolmepoolne kaotus – kaotus tehnoloogia sektorile, kaotus kaupmehele, kaotus maksuametnikule. Olen täheldanud et paljud kaupmehed pigem ei soovi andmeid avaldada, on olnud erinevad kartused. Põhjuseid on mitmeid, sh. see et need täpsed ja detailsed andmed lekivad või neid kasutatakse mingil moel ära. Eelistatakse summade raporteerimist, kui sekundi täpsusega detailseid andmeid. Mõnes kohas (restoranide ketid vmt.), kus kõik restoranid ja nende kassad on sama tsentraalse

baasi peal (kümned kassad), on miljonid kviitungeid aastas. Andmemassiivid on tohutud. CompuCash kasutavaid kaupmehi on üle tuhande ja on seinast seinasuhetumisi. Siinkohal sageli tehakse korrektsioone ja parandusi. Palju on töötajate poolseid omistamisi (vargusi), mis on üks sektori madalapalgalise ja ka postsovjetliku riigi nähtus (see muutub vähehaaval), kuid ka Soomes on neid probleeme (küll oluliselt vähemal määral). Seetõttu käib hilisem arvete korrigeerimine läbi juhataja, kuna teenindajaid ei usaldata. Ka RIMI-s kui soovisin katkestada piimapakki kassas tagastada, kutsuti kusagilt administraator ja tehti eraldi kasutaja toimingutega.

5. Kui palju lähemaks maksma kassasüsteemi muutmine *onlineks* minemisel? Kas oleksite nõus kui Rahandusministeerium maksaks mingi % sellest summast? Kordan et see soov meie suunas peaks tulema kaupmeestelt, mitte maksuametilt. Kui me teeksime maksuametile kassasüsteemi, oleks teine asi, kuid meie saame oma põhitulu kaupmeeste kaudu. Kui Rahandusministeerium maksaks kaupmehele tagasi nt mingi % maksust, oleks mitmed kaupmehed usutavasti huvitatud ja nii see saaks ehk ka loogiliselt võttes toimida. Na dmaksaksid meile et tellida vastav liides, millega meie omakorda maandame arenduse ja ülalhoiu kulud. Või siis kehtestada kõrgem maks neile, kellel pole liidestust maksuameti pilvega ehk nn. „maksupilvega“, siin on palju nüansse.
6. Mis tingimustel olete nõus muutma oma kassasüsteemi nähtavaks Maksu- ja Tolliametile, et nad näeksid *online* pildis ettevõtjate sissetulekut? Kordan ülaltoodut..

UCS OÜ:

Meil on kogu info kodulehel olemas. Me ei installi praegu Eestis pilve versiooni, see tuli eelmise aasta lõpus välja ja ise oma kontoris testime enne kui otsustame,

Kas hakkame siin pilve pakkuma.

Samas on täna ka

1. 100% koos kõigi andmebaasidega kliendi arvutisse installitav R-Keeper täielikult online jälgitav igast internetiühendusega seadmest kaasaarvatud tabletid ja telefonid.
2. Jah

3. Kassas on „roog“ kui nimi, laos on nii „roog“ kui retsept, mis koosneb komponentidest ehk on 2 eri moodulit, kassa ei tunne kunagi muret laoseisu pärast, sest see ei tea komponente
4. Eesti võiks mõelda nt Läti-Leedu fiskaal nõude peale, paljudes muudes riikides on see ka ja see nõue takistab ntx Eestis tehtud kassasüsteemidel neisse riikidesse laieneda
5. Me oleme kogu aeg olnud jälgitavad
6. See keda meie klient oma baasidesse ligi laseb on täna nende enda määrata, me ise ei käi neid vaatamas ega kopeeri endale neilt mitte midagi kui nad tellivad kellegile online monitoringu siis me teeme selle konto

Kuna üle neti ligipääs eeldab ruuteris avatud porte ja vahel ka kindlaid seadeid vaatleja arvutis-telefonis,

Siis neile kes soovivad 24/7 tuge on parem maksta püsihoidustasu, sest ilma selleta ei taga me eriti kiiret sekkumist kui Monitoring kas serveri, interneti v vaatleja arvuti/telefoni seadete muutuse tõttu töötada ei saa

Iceleaf OÜ:

Väga vabandan, aga vastamine läks täiesti meelest (väga kiired ajad). Kuna me lõpetame kassasüsteemidega tegelemist, siis jätame nendel küsimustele vastamata.

ID Süsteemide AS:

ID Süsteemide AS on Eesti juhtiva lao- ja kassatarkvara tootja aastast 1995. Käies kaasas maailmas toimuva IT-tehnoloogia arenguga on muutunud ka meie tarkvara ning käesoleval hetkel kasutame maailmas laialt juurutatud tänapäevaseid võimalusi klientidele parimate lahenduste väljatöötamiseks. Kasutajad tunnevad meie tarkvarapaketti nime "Buum" all, lisaks on ID Süsteemidel välja töötatud kaardimakselahendus ning meil on Eestis üle 1000 panga poolt sertifitseeritud kaardimaksekoha.

Täpsustan siinkohal ära termini "online-kassasüsteem", mis Buumi kontekstis tähendab pigem andmete liikumist kassa ja süsteemi keskandmebaasi vahel kui pidevas "onlines-olemist" teiste organisatsioonide, sh Maksu ja tolliameti, infosüsteemiga.

1. Buum on kaasaegset SQL-andmebaasi kasutatav lao- ja kassalahendus, mis on võimeline töötama vastavalt vajadusele nii "onlines" kui "offlines". Sellise lahenduse tingib klientide vajadus teostada üle Eesti hajusalt paigutatud kassades müüke sõltumata sellest, kas müügi hetkel on kassades

olemas interneti või mitte. Puhtalt online-kassasüsteemi korral ei ole andmete liikumine kassa ja kesksüsteemi vahel ilma internetita võimalik, seega ilmselt puudub võimalus sellisel juhul müüke sooritada.

Kogu süsteemi loogika põhineb kolmel komponendil:

1.1 Keskandmebaas (lao andmebaas) asub serveris ja sellesse tehakse kõik muutused, sinna korjatakse müügid ning seda baasi kasutatakse igapäevaseks laotööks ja aruandluseks.

1.2. Kassades asub lokaalne andmebaas, kus hoitakse tooteinfot ja kuhu salvestuvad müügid "off-line" töö korral.

1.3. Replikaator on serveris töötav teenus, mis organiseerib andmevahetust kesksüsteemi ja kassade baaside vahel. Online-režiimi korral on andmed pidevalt uuendatud, off-line korral andmed kassades reaalajas ei uuene aga uuendatakse kohe, kui replikaator märkab, et kassa on taas kättesaadav.

2. Süsteem on samal ajal nii off-line kui on-line, sõltuvalt sellest, kas ühendus on olemas ja see on tema eeliseks paljude teiste sarnaste süsteemide ees. Taastamise ja varukoopiade vajadus on olemas eelkõige keskandmebaasi poolel, sest kogu elu asub seal. Keskandmebaasi kontrolliks, varundamiseks ja taastamiseks on olemas omaette protseduurid, mis õige rakenduse korral viivad andmekadude tekke võimaluse nullini. Kogu kesksüsteemi kasutuskõlblikuks muutmise korral suudame välisel andmekandjal olevast viimasest varukoopiast Buumi töö taastada ajaga alla tunni ning andmekadu võib maksimaalselt olla alla ühe tööpäeva. Lisaks on tänu off-line võimekusele võimalik hiljem puuduolevad müügiandmed tagantjärele kesksüsteemi replitseerida. Kassade andmebaase ei varundata, need replitseeritakse rikke korral uuesti ja see protseduur on ajaliselt mõõdetav minutitega.

3. Buum on kasutusel paljudes erinevates tootlustusettevõtetes ja leiab vastavalt ettevõtte vajadustele kasutamist täiesti erinevatel põhimõtetel. Buumis on võimalik osta sisse koostisaineid, komplekteerida neist etteantud reeglite järgi tooted ning müüa kaupu kaalu- ja tükiarvestuse alusel, koostada retsepte (roogasid) kuni toitude kaloraažiarvestuseni välja jne. Lisaks on töötatud välja hulk erilahendusi - näiteks Kaitseväge jaoks tsentraalne tootlustuslahendus koos menüüde ja toitude ettebroneerimisega, "mobiilne kelner", erinevad toitude ettetellimissüsteemid jne.

4. Riigi võimalused ettevõtja jaoks on eelkõige seotud normaalse seadlusandluse ja maksusüsteemi kehtestamise ning ettevõtluse soodustamisega. Kui riigil on huvi saada ettevõtjalt on-lines andmeid tema majandustegevuse kohta siis esmalt tuleb selleks luua seaduslik alus, mis ettevõtteid ilmselt hästi ei motiveeri ning teisalt oleks võimalik pakkuda riigi finantsabi vastavate muudatuste tegemiseks infosüsteemides.

5. Selle küsimuse all mõistan ma seda, et olete mõelnud ettevõtja infosüsteemi (näiteks Buumi) ühendamist mõne riikliku infosüsteemiga. Teades, kui palju on Eestis erinevaid kasutatavaid laoarvestuse süsteeme usun, et see pole võimalik. Pealegi nõuab praegune seadlusandlus ettevõtjatelt ainult raamatupidamise andmete esitamist Maksu- ja Tolliametile ja küsimus peaks olema suunatud pigem raamatupidamise ja finantsarvestuse tarkvara tootjatele. Meie tarkvara omaltpoolt võimaldab sidet ja nii ostu- kui müügiandmete automaatset ülekandmist Buumi laoarvestusest erinevatesse majandustarkvaradesse.

Küsimuse kohta suvalise süsteemiintegratsiooni maksumuse osas taandub kõik tehtavate arendustööde hinnale ja ma isegi ei hakka sellel teemal rahanumbritega spekuleerima. Kui Rahandusministeeriumil tekib seaduslik alus nõuda ettevõtja infosüsteemist online-andmeid, siis lähtudes printsibist "kui riik nõuab, siis annab ta selleks ka vahendid" võib alustada hinnapakumise koostamist. Ma isiklikult usun, et Rahandusministeeriumi küsimusele: "Kas vabatahtlikke on?" ei tõuse saalis mitte ühegi ettevõtja käsi. :-)
Muuseas, oleme klientidele teinud "ülemuse-lahendusi", mille abil saab ettevõtte omanik suvalisel ajal kuvada näiteks oma mobiilis teda huvitavaid aruandeid või diagramme aga ma ei kujuta ette maksuhaldureid selliseid lahendusi kasutamas.

6. Me oleksime nõus integreerima kliendi infosüsteemi Tolli- ja Maksuameti omaga järgmistel tingimustel:

6.1. riigi seaduslik alus andmete on-line nõudmiseks;

6.2. kliendi nõusolek oma andmete automaatseks edastamiseks kolmandatele isikutele (kelleks riik antud juhul kindlasti on)

6.3. Piisava rahalise motivatsiooni olemasolu. Esimene rahaline kokkulepe tähendab vajalikke tarkvaratöid süsteemide ühendamisel ja teine kokkulepe süsteemide töös hoidmisele tehtavate kulude katmist. Näiteks võiks tuua pankade rahateenimise mudeli, milles iga pangaülekanne maksab makseterminaliga opereerivale kliendile lepingus määratud summa. Me poleks vastu, kui riik maksaks meile iga teostatud transaktsiooni eest mingi summa.

Lisa 6. Toitlustusettevõtjate arvamused

a)   Nаша система обычная - регистрация продаж, ежедневные финансовые отчеты, инвентаризация товаров.

Думаю переход на единую online систему на нашу работу не повлияет, если будет защищена от проникновения третьих лиц.

Добровольно, т.е. в качестве объектом эксперимента стать вряд-ли захотим, а если будет обязывать закон то естественно.

В случае перехода на online систему, было-бы правильно чтобы все расходы связанные с обновлением кассовых аппаратов, системы передачи данных и остальных устройств, взяли бы на себя налоговые органы т.е. государство, чью работу облегчает данное нововведение,

а не представители малого и среднего бизнеса, которые и так в плачевном состоянии в Эстонии.

b)   Kuidas töötab Teie kassasüsteem ja mis on selle tööpõhimõte?

Kasutame ID Süsteemide AS poolt pakutavat kassasüsteemi nimega Buum millel on kauba liigumine FIFO põhimõttel.

Mis te arvate, kui Teie praegune kassasüsteem viiakse üle ühtsele *online* kassasüsteemile? Kuidas see Teid mõjutaks? Kui süsteem viia ühtsele online süsteemile tuleks seda teha kõigiga üheaegselt, vähemalt regiooniti (asula, linn, linnaosa). See oleks hea võrdsemale konkurentsile.

Kas Te oleksite nõus minema *online* kassasüsteemile vabatahtlikult? See oleneb kuidas seda läbi viiakse aga põhimõtteliselt mida avatum ja ausam konkurents seda parem.

Mis tingimustel olete nõus muutma oma kassasüsteemi nähtavaks Maksu- ja Tolliametile, et nad näeksid *online* pildis Teie ettevõtte sissetulekut, mille põhjal saab maksuhaldur välja arvutada maksustamisperioodi müügikäibe? Vastatud eelnevate küsimuste juures, aga tekib küsimus isikuvabadusega, milleks on vaja teada maksuhalduril millal keegi sissetogib jne. Teine küsimus on, kes kontrollib maksuhaldurit, et ta ei edastaks firma sisest infot teistele ettevõtjatele.

c)   Me ei vastanud kuna meie ei ole selline ettevõtte kellel oleks vajadus kallimateks kassasüsteemideks.

Meil on lihtne kassaaparaat ja ka kaardimakse terminal.

Meil on kinnine toidukoht avatud ainult 13.30-ni ja kõik on lihtne. Aruanded sisestame käsitsi kuu lõpus kassa väljavõtte alusel. Pöörduge restoranide poole neil on sellised süsteemid juba olemas ja arendamisel.

d) Meil ei ole kassasüsteeme. Sularaha sissemaksed esitame raamatupidamisele üks kord kuus koos teiste dokumentidega. Meie sularaha käive on sellevõrra väike, et me ei pea seda praegu vajalikuks.

e) Kuidas töötab Teie kassasüsteem ja mis on selle tööpõhimõte? Kasutame Ektaco Compucash.

Mis te arvate, kui Teie praegune kassasüsteem viiakse üle ühtsele *online* kassasüsteemile? Kuidas see Teid mõjutaks? Pole kunagi selle peale mõelnud. Praegu oleme rahul. Kõik asju, mida online süsteem teeb, saame hetkel teha. Minu esimene häirekell on: vahel kaob meil internet ära ja ei saa sooritada kaardimakseid. Kui online kadunud, kas saab üldse maksta?

Kas Te oleksite nõus minema *online* kassasüsteemile vabatahtlikult? Ma ei saa „vabatahtliku“ asjast aru. Kas tuleb käsu korras või. Meil on süsteem välja ostetud ning oskame seda kasutada. Lisakulutusi küll ei taha teha. Kui meie süsteem amortiseerub või läheb katki ning parandamine on kallim kui online, ning see online on töökindel ja on odavam ja kerge kasutada, miks ka mitte. Aga igal juhul – asi peaks olema testitud ning töökorras. Katsejänes mingi beta-versiooniga – las teised möllavad.

Mis tingimustel olete nõus muutma oma kassasüsteemi nähtavaks Maksu- ja Tolliametile, et nad näeksid *online* pildis Teie ettevõtte sissetulekut, mille põhjal saab maksuhaldur välja arvutada maksustamisperioodi müügikäibe? Usun et, kui palgaprogramm ja muu raamatupidamine oleks kõik ühes süsteemis, siis see oleks atraktiivne. Näen kokkuvõidu andmesisestajate ja raamatupidaja kulude suhtes. Ning kui asi on turvaline ja häkkimiskindel ja hoiab kulutusi kokku – miks ka mitte. Samas – kui loed kuidas kohtutoimingud ja muu salastatud info jõuab rahva sekka või konfidentsiaalset infot jõuab konkurentide jms kätte – siis süsteem peab olema kindel kui pank ja garantiiga. Et kui saadad mulle emaili, kus kellegi teise email on Saaja – siis saad aru.... Eksituse selgitus koos vabandusega kindlasti ei piisa.

Pärast vastamist – arutasin teemat ka mitme teise inimesega. Isiklikult, olen üsna nõrduinud kui:

Käin mingis asutuses ja kassa tšekki pole võimalik saada. Tean täpselt mis toimub. Neid kohti pole ainult Lasnamäel, Ida-Virumaal ja Koplis – aga on ka Tallinna vanalinnas. Krediidinfost on võimalik näha ettevõtete kvartaalset maksude maksmist. Tihtipeale mõtled, mis asja, oleme pea teineteise kõrval, töötajate arv on sarnane, aga nende käibemaksud ja personaal maksud on oluliselt madalamad. Ei pea kaugemale minema kui Raekoja Plats. Lisaks on mitmel kohal 2 kassasüsteemi. Ühelt tehakse üht sorti tehingut – ja teisel teist. Üks läheb arvesse ja teine ei lähe.

Naljakas lugu: mitu aastat tagasi oli olukord, kus kõik ettevõtted pidid oma töötajad registreerima mingiks kuupäevaks. Vist oli 1-juuni. Istusin meie Raekoja Platsi kohvikus ühe Eesti juhtiva ajakirja peatoimetajaga. Ta küsis – mis toimub. Raekoja Platsil oli ainult kaks ettevõtet lahti. Olid sildid: remondis, avarii, inventuur jne. Uudistest käis läbi – nii palju ettevõtteid tahtsid enda töötajaid registreerida, et asi jooksis umbe. Seega probleemi on ja seda veel on. Kuna iga ümberkorraldus toob suuri kulutusi (HW, SW, koolitus, andmebaaside ümberkorraldamine jne) – siis mina ei näe et Eesti 14.000 ettevõtet oleksid huvitatud hoobiga mingile pilve teenusele minema. Aga võiks olla nii – et kõik kassad on registreeritud: nagu paljudes kohtades mujal maailmas.

f) Tavaline kassaaparaat

Arvan et selliseks investeeringuks nii väike ettevõtte ei ole valmis.

Ei ole

Hetkel ei näe neid tingimusi, millega oleksin nõus ja arvestades meie regionaalpoliitikat, maksupoliitikat, siis kõigi eelduste kohaselt ei ole seda ettevõtet varsti ka enam eksisteerimas

g) Kuidas töötab Teie kassasüsteem ja mis on selle tööpõhimõte? Hetkel ei ole kassasüsteem elektrooniline. Kõik toimingud kuvatakse kassalindil. Kassat kasutatakse kohvikus letist müüdavate söökide/jookide sisestamiseks.

Mis te arvate, kui Teie praegune kassasüsteem viiakse üle ühtsele *online* kassasüsteemile? Kuidas see Teid mõjutaks? Online süsteemile üle minek nõuaks automaatselt lisakulutusi (uue kassa/arvuti soetamist, programmi ostmist, töötajate koolitamist)

Kas Te oleksite nõus minema *online* kassasüsteemile vabatahtlikult? Ei

Mis tingimustel olete nõus muutma oma kassasüsteemi nähtavaks Maksu- ja Tolliametile, et nad näeksid *online* pildis Teie ettevõtte sissetulekut, mille põhjal saab maksuhaldur välja arvutada maksustamisperioodi müügikäibe? Kui see on seadusega ette nähtud ja selle soetamisega seotud kulutused hüvitatakse.

h) Kasutame hetkel oma toitlustuskohtades kassaaparaate, millel puudub kassasüsteem. Kui oleks kasutuses kassasüsteem, siis ei näeks takistust ka jagada ametnikuga.

i) Meie kassasüsteem põhineb buumi süsteemil ja põhimõte on, et kui klient ostab meilt toote, siis koheselt läheb ka kaup laost maha.

Kuna süsteem on minu jaoks võõras ja hästi lühidalt on kirjutatud, siis hetkel ei oskagi öelda, kuidas see süsteem meid mõjutaks.

Usun, et igal uuel välja mõeldud süsteemil on omad miinused ja plussid, aga kui vajadus tekiks, siis kasutaks sellist süsteemi.

Viimase punkti sisu mõte võtaks harjumist, sest siamaani on firma sisesed liikumised olnud konfidentsiaalsed.

j) Kohvik kasutab juba aastast 2011 I kassasüsteemi, oleme selle teenusega väga rahul ja poleks ka midagi selle vastu, kui sellesse süsteemi integreeritaks mingil moel MTA. Hetkel kontrollib aga meie raamatupidaja kõik kassa ja maksekaardi laekumised vee kätte üle.

Samuti kinnitab kõik töötajate selgitused mittekorrektset sisestatud arvete, üle- ja puudujääkide kohta ka ettevõtte juhataja.

Need võimalused peaksid jääma enne käivete kinnitamist või andmete kogumist.

k) Meil on tegemist väga väikse ettevõttega. Piisab lihtsalt kassaaparaadist ja ei saa kahjuks nii täiuslikke ja kulukaid süsteeme endale lubada. Suurtel ettevõtetel aga kindlasti see lihtsustab tööd ja on kasulik.

l) Väga huvitav lõputöö teema ja minu arvates aitaks *online* kassasüsteemide nõudmine seadusandja poolt toitlustusteenuste turgu väga hästi korrastada.

Kindlasti ei saa kassasüsteemist näha kõiki ettevõtte väljaminekuid aga sissetulekuid küll. Esindan restorane Soomes ja Baltikumis opereerivaid ettevõtteid. Siin on meie vastused:

Kuidas töötab Teie kassasüsteem ja mis on selle tööpõhimõte? Kasutame spetsiaalselt ettevõtte jaoks loodud kassasüsteemi MsPos. Põhimõtteliselt ongi tegemist online kassasüsteemiga kus kõik tehingud on näha keskserveris.

Mis te arvate, kui Teie praegune kassasüsteem viiakse üle ühtsele *online* kassasüsteemile? Kuidas see Teid mõjutaks? Otseselt ei mõjutaks see meid mitte kuidagi.

Kas Te oleksite nõus minema *online* kassasüsteemile vabatahtlikult? Kui me saaksime sellest mingit kasu (kokkuhoid bürokraatjalt vms), siis ja.

Mis tingimustel olete nõus muutma oma kassasüsteemi nähtavaks Maksu- ja Tolliametile, et nad näeksid *online* pildis Teie ettevõtte sissetulekut, mille põhjal saab maksuhaldur välja arvutada maksustamisperioodi müügikäibe? Ei oska mingeid tingimusi välja tuua aga arvan, et vabatahtlikult palju liitujaid ei ole. See peaks olema üldine nõue.

m) Kuidas töötab Teie kassasüsteem ja mis on selle tööpõhimõte?

Kasutame kassasüsteemi, mis on online ja omanike nähtav. Jooksvalt kaamerasüsteemiga seda ühendatud ei ole.

Mis te arvate, kui Teie praegune kassasüsteem viiakse üle ühtsele *online* kassasüsteemile? Kuidas see Teid mõjutaks? Minu küsimus on, kes selle ülemineku kinni maksab? Mida EMTA seal näha tahab, kas kogu toodete lõikes müüki või sisestatavaid numbreid?

Kas Te oleksite nõus minema *online* kassasüsteemile vabatahtlikult? Lugesdes meie ajakirjandust ja vaadates kui korrupeerunud ja põhjendamatult detailselt "infonäljas" on meie erinevad ametkonnad, siis usalduse puudumisel ei ole ma nõus vabatahtlikult rohkem infot välja andma.

Mis tingimustel olete nõus muutma oma kassasüsteemi nähtavaks Maksu- ja Tolliametile, et nad näeksid *online* pildis Teie ettevõtte sissetulekut, mille põhjal saab maksuhaldur välja arvutada maksustamisperioodi müügikäibe?

Huvitav oleks teada, millal saan samasuguse küsimuse Töötukassalt, kes sooviks vaadata online kui palju töökäsi on puudu ja suunama oma nimekirjast neid Tööturule. Kui ma astusin ettevõtlusteele 25 aastat tagasi ja siiani olen suutnud ise välja arvutada oma käivet, siis miks on üldse vajalik keegi ametnik, kes uskumatu küll, osutub nüüd minust targemaks ja osavamaks arvutajaks. Nagunii ca 80% toimub meil ülekannetega (koolitootlustus, catering, kaardimaksud) ehk ma ei näe meie puhul mittemingit vajadust veelgi rohkem ennast kuskile andmebaasi avaldada.

n) Vastame teie küsitlustele.

Meil on vana süsteemi kassad ilma interneti ühenduseta.

Ei tea kuidas meid see mõjutab.

Juhul kui see ei too lisakuulud.

Sel põhjal kui teevad kohustuslik koigile ettevõttele ja välja oppivad meie tootjad.

o) Väga tore pakkumine, kuid meil hetkel puudub ajaline ressurss sellega tegelemiseks.

p) Saime teie kirja kätte. Vabandan, aga me ei soovi küsimustele vastata. Lisaks on see ajamahukas.

q) Saime teie kirja kätte ja peame vabandame, kuna kahjuks ei ole meil hetkel aega vastata teie küsimustele. Kasutame Ektaco kassasüsteemi CompuCash, mille kohta saate väga põhjaliku info kodulehelt <http://www.ektaco.ee/kassasusteemid>.

r) Kahjuks vajaks Teie küsimustele aega ja süvenemist, mis kahjuks ei põhitöö ja kohustuste tõttu võimalik. Pealiskaudsed vastused aga vaevalt Teid rahuldavad. Yhtlasi juhin ka Teie tähelepanu tõsiasjale, et mitmesuguste seaduste kaudu on riik pannud ettevõtetele äärmiselt suure halduskoormuse, mis on eriti väikeettevõtetele äärmiselt koormav. Seetõttu ei ole kõikvõimalikes täiendavates uuringutes osalemine meile jõukohane. Seega peame Teid paraku kurvastama ja teatama, et loobume küsitluses osalemast.

s) Hetkel ei oska teie küsimustele vastata kuna meie teenuse laienemisel otsime tulevikku kassasüsteemi terviklahendust. Millist süsteemi vajame ja kas see peaks olema *online*, sõltub meie vajadusest ja parimast pakutavast lahendusest.

t) Täname, et olete meid küsitletute hulka valinud, aga kahjuks me ei saa kuidagi aidata sest meil puudub igasugune kassasüsteem.

u) Me ei tööta momendil kuskil. Otsime ruume.